

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Drobná církevní architektura

Nikola Vilhelmová

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Vilhelmová Nikola

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Drobná církevní architektura

Anglický název

Minor Church Architecture

Cíle práce

Zmapovat výskyt staveb drobné církevní architektury a jejich prvotní účel vzniku, vypracovat jejich stavebně - historický popis včetně fotodokumentace a posoudit současný technický stav ve vazbě na možnosti použití finančních prostředků z jednotlivých národních i evropských dotačních titulů. Cílem práce je rovněž vyhodnocení současného využití a významu církevních objektů pro obyvatele a návštěvníky daného regionu.

Metodika

Při tvorbě teoretické části diplomové práce byly využity především informace ze zákonů a veřejné správy. Další poznatky byly použity z literatury zaměřené na drobné církevní stavby. V praktické části byl nejdůležitější terénní výzkum, fotodokumentace, sběr informací a typologie stavby.

Harmonogram zpracování

Studium a příprava literatury: průběžně

Provedení terénního výzkumu: 6/2013 - 8/2013

Zpracování získané dokumentace: 9/2013 - 10/2013

Tvorba teoretické části diplomové práce: 11/2013 - 12/2013

Závěr diplomové práce: 1/2014 - 2/2014

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

Kulturní památky, stavební slohy, financování obnovy drobně církevní architektury, stavebně-historický průzkum, terénní průzkum, berounský region, památková péče, legislativa.

Doporučené zdroje informací

SLOUKA, Jiří ; Mariánské a morové sloupy Čech a Moravy. Praha: Grada 2010 (1. vydání); 240 stran; ISBN 978-80-247-2996-1

DAVID, Petr ; 777 kostelů, klášterů, kaplí České republiky. Praha: Kartografie 2002; 370 stran; ISBN 80-7011-708-7

VALEČEK, Michal ; Ohrožené památky/kostely, kaple a kapličky v České republice. Praha: Nakladatelství Miloš Uhlíř - Baset 2006 (1. vydání); 296 stran; ISBN 80-7340-082-0

BUKAČOVÁ, Irena; HÁJEK, Tomáš ; Příběh drobných památek (Od nezájmu až k fascinaci). Praha: Baset 2006; 142 stran; ISBN 80-7340-082-0

Zákon č.203/2006 o některých druzích podpory kultury a o změně některých souvisejících zákonů

Vedoucí práce

Polišenský Miroslav, PhDr., CSc.

Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. PhDr. Věra Májerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 5.12.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Drobná církevní architektura" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za odborné vedení při vypracování této práce při konzultacích. Také bych ráda poděkovala MěÚ Beroun, odboru památkové péče za ochotu a poskytnutí podkladů pro vypracování diplomové práce a především své rodině za podporu při celém mém studiu.

Drobná církevní architektura

Minor Church architecture

Souhrn

Drobná církevní architektura tvoří důležitou součást venkovské kulturní krajiny. První část diplomové práce tvoří seznámení s pojmem drobná církevní architektura, dále s historickými aspekty vzniku drobné sakrální architektury na území České republiky a její typologií. Dalším hlavním tématem je financování a obnova těchto kulturních památek.

Cílem praktické části diplomové práce bylo vytipování objektů drobné církevní architektury, objektů zapsaných v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek i ostatních, zhodnocení jejich stavu, údržby a obnovy ve vazbě na dotační možnosti a prostřednictvím naučné stezky s názvem „Po stopách drobné církevní architektury“ propojení cykloturistiky i pěší turistiky s historií a poznáním a doplnit tak aktivní pohyb o nový produkt.

Summary

Minor Church architecture constitutes an important part of rural cultural landscape. The opening of diploma thesis is created by defining the term "minor Church architecture" itself, historical aspects of its genesis and its typology are also introduced. Financing and restoration of these cultural monuments are another major topic of the first part of thesis. The goal of second part of thesis is to point out particular pieces of minor Church architecture and to evaluate their condition, maintenance and restoration, linking it together with potential funding. Educational trail "Following the foot marks of minor Church architecture" combines cycling and hiking with history and knowledge – by doing this it introduces a new product in the field of physical exercise.

Klíčová slova: Kulturní památky, drobná církevní architektura, kaplička, Boží muka, kříž, financování, legislativa, památková péče, obnova, berounský region.

Keywords: Cultural sights, minor Church architecture, chapel, wayside shrine, cross, financing, legislation, monument preservativ, reconstruction, Beroun region.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1. Cíl práce	11
2.2. Metodika	11
3 Teoretická východiska	12
3.1. Počátky křesťanství v Čechách	12
3.2. Historie a vývoj drobné sakrální architektury	13
3.3. Typologie drobné sakrální architektury	15
3.3.1. Boží muka.....	16
3.3.2. Kapličky	17
3.3.3. Zvoničky.....	18
3.3.4. Kříže	18
3.3.5. Mariánské a morové sloupy.....	20
3.3.6. Poutní místa	22
3.4. Funkce drobné sakrální architektury	23
3.4.1. Funkce primární.....	23
3.4.2. Funkce sekundární.....	24
3.4.2.1. Funkce informační	25
3.4.2.2. Funkce environmentální	25
3.4.2.3. Funkce moderně estetická.....	26
3.5. Památková péče.....	27
3.5.1. Historie a principy památkové péče	27
3.5.2. Legislativa	30
3.5.3. Organizace státní památkové péče	32
3.5.4. Evidence kulturních památek	35
3.6. Financování a dotace.....	36
3.6.1. Dotace na úrovni Evropské unie.....	37
3.6.2. Dotace na úrovni ČR	38

3.6.3. Dotace na úrovni krajů ČR	42
3.6.4. Dotace na úrovni obcí.....	43
3.7. Ochrana a obnova drobné sakrální architektury.....	44
3.7.1. Základní prostředky péče o drobnou sakrální architekturu	45
3.7.2. Opravy drobných sakrálních objektů.....	47
4 Praktická část	50
4.1. Analýza výchozího stavu a důsledků projektu.....	50
4.1.1. Výchozí stav projektu.....	50
4.1.2. Popis projektu.....	51
4.1.3. Projektový tým	51
4.1.4. Soulad projektu s rozvojovými strategiemi.....	53
4.1.5. Výstupy a výsledky projektu	53
4.2. Analýza trhu	54
4.2.1. Cílové skupiny.....	54
4.2.2. Partneři projektu	57
4.2.3. Analýza konkurence	58
4.2.4. Výše očekávané poptávky	59
4.2.5. Závěr analýzy trhu	64
4.3. Technické informace	64
4.3.1. Technické řešení naučné stezky	64
4.3.2. Fyzická životnost projektu	73
4.3.3. Provozní náročnost	73
4.4. Finanční analýza.....	74
4.4.1. Rozpočet projektu.....	74
4.4.2. Provozní finanční náklady	75
4.5. Analýza rizik projektu.....	75
4.6. Harmonogram projektu	78
5 Zhodnocení projektu z hlediska jeho reálnosti	79
6 Závěr	80
7 Seznam použitých zdrojů.....	81
8 Přílohy.....	86

1 Úvod

Drobná církevní architektura je spojena s krajinou už od dávných dob a to tak silně, že už ji lidé ani mnohokrát nevnímají a nevěnují jí žádnou pozornost. Přitom stavby mají velkou historickou hodnotu, a to nejen z pohledu na ně jako na objekty, ale především pro příběhy a události, které stály za jejich uskutečněním. Lidé by se měli o tyto památky více zajímat, jejich popularizace veřejnosti byla také cílem mé diplomové práce.

V dnešní době je snaha přiblížit lidem drobnou církevní architekturu nenásilnou formou, například mezi veřejností oblíbenými naučnými stezkami. Téma jsem si vybrala kvůli zájmu o historii a umění, ale také kvůli přání poznat více region, ve kterém žiji a dozvědět se o něm další informace.

V dnešní době už se lidé o historii a kulturu příliš nezajímají, čili se nezajímají ani o tyto drobné památky. Naštěstí ale stále ještě existují lidé, kterým jejich osud není lhostejný, a většina památek je díky nim zrekonstruována a jejich stav je dobrý. Je naděje, že zůstanou uchovány i pro další generace.

2 Cíl práce a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem práce je vytvořit naučnou stezku „Po stopách drobné církevní architektury“ v berounském regionu a snaha přiblížit drobnou církevní architekturu obyvatelům dané oblasti formou cyklostezky a turistické trasy, a tím také zvýšit turistickou přitažlivost. Ke všem památkám je pořízena fotodokumentace a k vybraným památkám jsou vytvořené karty s podrobnějšími informacemi o nich. Dále bylo cílem vytvořit projekt včetně rozpočtu pro tuto naučnou stezku a prostřednictvím možných dotačních titulů ze strukturálních fondů Evropské Unie zajistit její financování.

2.2. Metodika

Diplomová práce se skládá ze dvou hlavních částí. V první teoretické části bylo důležité shromáždit informace z primárních zdrojů, především z odborné literatury, interních materiálů Národního památkového ústavu a legislativy týkající se této problematiky a tyto informace zpracovat. V teoretické části se práce zaměřuje především na definici pojmu drobná církevní architektura, dále na typologii, financování, ochranu a obnovu či památkovou péči o tyto kulturní památky. Dále je zde popsán vývoj a historie drobných sakrálních staveb na našem území. Většina informací pochází z odborné literatury, památkového zákona a z webových stránek Národního památkového ústavu.

V druhé, výzkumné části, byl nejprve zmapován berounský region a vytipovány jednotlivé drobné sakrální stavby. Následně proběhl výzkum a zjišťování informací o těchto památkách, především za pomoci MěÚ Beroun a Národního památkového ústavu Střední Čechy. Poté byly památky zdokumentovány pomocí fotografií, které jsou součástí přílohy a doplňují a ilustrují celou diplomovou práci. Metodou výzkumné části je tedy terénní výzkum daného území, berounského regionu. Seznam použité literatury je uveden na konci diplomové práce a součástí jsou i přílohy s fotodokumentací. Výstupem výzkumné části je projekt naučné stezky „Po stopách drobné církevní architektury“.

3 Teoretická východiska

3.1. Počátky křesťanství v Čechách

Na území Čech a Moravy žily nejprve kmeny Keltů, poté kmeny germánské a nakonec se zde v období stěhování národů natrvalo usídlily kmeny slovanské. Počátky křesťanství na našem území jsou datovány do 8. – 9. století, kdy se ho zde pokoušeli šířit misionáři z germánských zemí. Avšak první úspěšná misie byla v roce 863, kdy na žádost knížete Rostislava, který chtěl prohloubit křesťanskou víru, dorazili na Velkou Moravu dva byzantští učenci, Konstantin a Metoděj. Ti nejen šířili víru, ale učili také lidi psát a číst a podporovali vzdělanost, aby jejich následovníci mohli učení šířit dál. V roce 973 bylo založeno pražské arcibiskupství. V těžkých chvílích se obraceli lidé o pomoc na nějakého patrona či světce, které měl každý křesťanský stát, přičemž patrony českého státu se stali sv. Václav a sv. Ludmila. Od konce 9. století byly budovány kostely a od 11. století se začaly stavět baziliky a rotundy v románském stylu. K církevní organizaci patřily samozřejmě i kláštery. Ženský benediktinský klášter u baziliky sv. Jiří na Pražském hradu vznikl kolem roku 970 a byl to první klášter na našem území. První mužský klášter byl založen v roce 993 v Břevnově.¹

Křesťanství se v Čechách nejvíce rozšířilo za vlády Karla IV. Na konci tohoto období se začaly objevovat snahy o reformaci církve. Později už nešlo jen o věci církevní, ale také majetkové a národnostní. Po třicetileté válce sice utužili Habsburkové katolickou církev, ale především svou moc.

Během druhé světové války byli kněží většinou pronásledováni a perzekuováni, protože církev se stavěla proti totalitnímu režimu. Největší dopad na současnou situaci katolické církve u nás měl po druhé válce komunistický tzv. vědecký ateismus a byly například uzavírány kláštery, zakázány vnější projevy zbožnosti a celá společnost byla ateizována.

¹ Národní informační centrum pro mládež. *Náboženství – historie náboženství v ČR*. [cit. 2014-28-01]. Dostupné z WWW: < <http://www.nicm.cz/nabozenstvi-historie-nabozenstvi-v-cr> >

Po pádu komunismu se ovšem žádný velký návrat k náboženství nekonal a Česká republika je jeden z nejvíce ateistických států v Evropě.

3.2. Historie a vývoj drobné sakrální architektury

Drobné sakrální stavby představují jednu ze skupin lidové architektury a mají u nás dlouhou tradici. Obvykle sem řadíme Boží muka, kapličky, zvoničky, kříže (smírčí, dřevěné, kamenné), sochy a sousoší, sloupy (mariánské, morové, trojiční, světecké), svaté obrázky a sochy svatých a někdy také zvoničky a tzv. poklony. U nás můžeme nejčastěji vidět kapličky, kříže a Boží muka.

Ve většině případů se jedná o objekty memoriální, tedy vyjma prostorových kapliček a zvoniček. Drobné sakrální stavby byly zřizovány zejména v blízkosti lokálních a regionálních cest či křižovatek, a to především proto, aby se u nich mohl poutník zastavit, pomodlit se či zamyslet a rozjímat. Většinou se stavěly v místě, kde došlo k nějaké tragické události, nebo zde jen upomínaly na událost spojenou s nějakou vzdálenější lokalitou. Někdy se také stavěly jako výraz vděčnosti, např. při záchraně života či uzdravení z těžké nemoci. Objekty také představovaly upevňující se novou křesťanskou víru, která pronikala do stále ještě pohanské krajiny. I když jsou tyto stavby vnímány jako tradiční křesťanské atributy, navazovaly na tradici předkřesťanskou, zejména staroslovanskou. Co se týká datace, ta je, jak už tomu u většiny objektů lidové povahy bývá, velice obtížně stanovitelná. Pokud objekt nenese dataci přímo, je určována jen velice přibližně. Společným znakem je také absence jmen autorů, což ale pro tyto stavby není důležité.²

Jak již bylo uvedeno, ač jsou objekty vnímány jako symboly křesťanského života, zásadní význam pro jejich zřizování měla doznívající kultovní tradice předkřesťanská. Přesto, že křesťanství se u nás šířilo už od 8. století, tak stále ani ve století 12. nebyly Čechy křesťanskou zemí. Jak napsal Kosmas: “...*dosud mnozí vesničané jsou jako pohané: jeden ctí prameny aneb ohně, jiný se klaní hájům, stromům nebo kamenům, jiný oběti vzdává*

² NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 8-9

vrchům nebo pahorkům, jiný se modlí hluchým a němým bůžkům, jež si sám udělal a prosí je, aby ochraňovali jeho dům i jeho samého.”³ Magický a kultovní význam měly pro pohany rozcestí a křižovatky. To si již v 9. století uvědomoval Karel Veliký a nařídil ve své říši stavět na rozcestí kříže. Pro celkovou christianizaci krajiny mělo význam především zřizování Božích muk, a to opět na rozcestích, a jejich šíření je v Čechách spojováno s Boleslavem II. a sv. Vojtěchem. Přímý přechod od pohanských praktik je asi nejvíce vidět v umístování svatých obrázků na vzrostlé stromy, kdy strom zůstával nepochybně kultovní součástí a vůbec celým raným středověkem se ještě stále táhne kult vegetace, vodních zdrojů a posvátných míst.⁴

Do roku 1945 počet drobných sakrálních staveb narůstal. K největšímu ochuzení v počtu sakrálních staveb docházelo v období husitství, v době husitských reforem a v období třicetileté války. Ovšem i na konci 18. století docházelo k demolici objektů, ale většinou jen proto, aby byly zvětšeny nebo pro svůj špatný technický stav znovu postaveny. Největší vlna ničení sakrálních památek nastala po roce 1948 s nástupem komunismu a trvala až do roku 1989. Podobné škody způsobily v naší historii jen husitské války. Bylo ničeno vše bez ohledu na uměleckou hodnotu, od “nevýznamných” památek až po špičkové architektonické památky, především kostely.⁵

Za komunismu se hledaly jakékoliv záminky, aby mohly být církevní objekty zdemolovány. Například rozšiřování silnic, ale zejména pro špatný technický stav, kterého se většinou docílilo tak, že úřady bránily opravám do té doby, než byl stav památek havarijní a stavby pak mohly být demolovány. Často byli i pronásledováni ti, kteří se chtěli z jakýchkoliv důvodů o sakrální stavby starat. Velký rozdíl byl také v situaci ve vnitrozemí a v pohraničních oblastech. Zatímco ve vnitrozemských oblastech se většinou podařilo větší objekty skupinkami lidí uchránit, v pohraničí to tak nebylo, protože nově příchozí po odsunu původních obyvatel neměli k místním památkám žádný vztah. Specifickými oblastmi byly nově vytvořené vojenské újezdy a pohraniční pásma. Z vojenských prostor

³ Citováno z NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 39

⁴ NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 39-40

⁵ VALENČÍK, M., *Ohrožené památky (kostely, kaple a kapličky v České republice)*, s. 5

bylo vystěhováno veškeré obyvatelstvo a zničeny všechny stavby, včetně kostelů a kaplí, které se prý staly oblíbenými cíli dělostřelců. Stejně plošné demolicе probíhaly také v pánevních oblastech a v souvislosti s výstavbou vodních nádrží. Pohraniční pásma byla (na rozdíl od vojenských újezdů, kdy první u nás vznikl v roce 1904) fenoménem pouze komunismu a měla zabránit útěku lidí ze země. Také kvůli jejich vytvoření musely být objekty v určených oblastech zdemolovány. Tato pásma po pádu komunismu zmizela. Pro představu, další příčinou pro zlikvidování památek byla výstavba sídlišť či areálů zemědělské výroby.⁶

Obrat nastal s pádem komunismu v roce 1989. V letech 1948 - 1989 bylo zničeno asi 2 500 kostelů, kaplí a kapliček a tisíce jich bylo poškozeno. Od té doby jich bylo mnoho opraveno a některé byly znovu postaveny. Ovšem velkou míru na obnově a opravě má obyvatelstvo té určité obce a to, jak velký je jejich zájem o udržení památek, protože drobná církevní architektura nebývá často ve vlastnictví církve.⁷

3.3. Typologie drobné sakrální architektury

Sakrální stavba či sakrální architektura je objekt církevní povahy v krajině či v obcích. Řadí se do lidové architektury a zvláštní postavení mají dřevěné stavby. Mezi drobné církevní objekty se zpravidla řadí Boží muka, kapličky, zvoničky, kříže (smírčí, dřevěné, kamenné) a dále také sochy a sousoší, sloupy (mariánské, morové, trojiční, světecké), svaté obrázky a sochy svatých a někdy sem řadíme i tzv. poklony. Mohou být postaveny jak v zástavbě obcí, tak ve volné krajině. Pokud jsou v obci, bývají většinou její dominantou a často mohou být také východiskem k datování určitého sídla.⁸

⁶ VALENČÍK, M., *Ohrožené památky (kostely, kaple a kapličky v České republice)*, s. 6-10

⁷ VALENČÍK, M., *Ohrožené památky (kostely, kaple a kapličky v České republice)*, s. 11

⁸ FROLEC, V., VAŘEKA, J., *Lidová architektura*, s. 189

3.3.1. Boží muka

Boží muka je kamenný či dřevěný sloup nebo pilíř stavěný většinou podél cest, ale stát může i na veřejném prostranství uvnitř obce. Mají symbolizovat sloup, u kterého byl na příkaz Pontia Piláta bičován Kristus. Nejstarší dochovaná Boží muka v českých zemích pochází ze 13. století, ale stavěna byla již mnohem dříve, u nás například za knížete Boleslava II. Často jsou zdobena výjevem ukřižování, z čehož pochází i název.⁹ K jejich rozšíření došlo z řady důvodů, například jako památka zesnulých či označení místa neštěstí. Stavěly se ale také na památku šťastných událostí, jako projev díky za odvrácení neštěstí či epidemií, za uzdravení, ale třeba i jako hranice pozemků či pokuta za spáchaný přečin. Sloužila dále jako orientační ukazatel na rozcestí a často vznikala na křižovatkách.¹⁰ Boží muka mohou být ze dřeva, z kamene nebo z cihel. Existuje několik typů a základním rozlišovacím znakem je celkové tvarování stavby a půdorys. Typicky se jedná o sloupek, který se v horní části rozšiřuje. Existují i Boží muka s křížkem a lucernou na vrcholu, kde se zapalují svíce, buď při výročí události, která k postavení vedla, nebo o velikonočních svátcích. Nejstarší Boží muka na našem území je kamenný sloup ze Všestud, který pochází ze 13. století. K rozšíření sloupkových Božích muk na našem území dochází v 15. - 17. století a mají bohatou tvarovou rozmanitost. Z uvedeného období je nejvíce zachovaných objektů na Chomutovsku, Českolipsku, Jilemnicku a v Jižních Čechách. Dva základní typy jsou Boží muka sloupkovitá nebo pilířová, ovšem objevují se i formy, které tvoří přechod k architektuře kapličky. V lesnatějších oblastech byla Boží muka spíše ze dřeva než z kamene, ovšem jejich dochovanost je minimální díky malé trvanlivosti dřeva a tak byly postupem času nahrazovány Božími muky kamennými či zděnými. Někdy se mohou objevovat i méně častá trojboká Boží muka, ta měla znázorňovat Svatou Trojici a vyskytují se především na jižní Moravě.¹¹ Kromě českých zemí se stavba Božích muk rozšířila zejména v jižním Německu a severovýchodních Alpách.

⁹ DUDÁK, V., *Encyklopedie světové architektury od menhiru k dekonstruktivismu*, s. 129

¹⁰ FROLEC, V., VAŘEKA, J., *Lidová architektura*, s. 20

¹¹ NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 8-14

3.3.2. Kapličky

Boží muka tvoří přechod k architektuře kapliček a jsou další významnou skupinou drobných sakrálních objektů. Důležitým architektonickým prvkem, odlišujícím kapličky od Božích muk, je půdorys. Zatímco u Božích muk je charakteristická dispozice pravidelná, kapličky mají půdorys převážně obdélný a jsou i mohutnější. Kapličky jsou mladší sakrální stavby, objevují se zhruba od 18. století, a to zejména jako jeden ze symbolů protireformační obnovy zbožnosti v pobělohorském období a stávají se významným prvkem barokní krajiny. Existují dva typy kapliček, výklenkové a prostorové, kdy výklenkové jsou starší. Ty jsou tvořeny plným zděným hranolem, nejčastěji obdélného půdorysu, a obvykle s jedním výklenkem, kde je většinou umístěna plastika či obraz. Prostorové kapličky jsou větší, protože obsahují vnitřní prostor pro jednu či více osob a uvnitř je oltář s obrazem či soškou svätce, jimž je stavba zasvěcena. V menších obcích stály kapličky většinou na návsi, konaly se u nich pobožnosti a kapličky měly vlastně šířit chrámovou kulturu v redukovaném ztvárnění. Na půdorysech kapliček se objevuje i barokní symbolika, kdy číslo tři představuje nejen Svatou trojici, ale je to i počet dní, po kterých vstal Kristus z mrtvých a trojka je univerzálním číslem kosmu. Číslo pět symbolizuje pečeť Ducha svätého a číslo kříže, které je od středověku spojeno s počtem Kristových ran. Dále šestiboký půdorys znázorňuje šesticípou hvězdu Jana Nepomuckého, číslo osm představuje osmero blahoslavenství a desítka je v barokní symbolice velice významná, je dáno deset božích přikázání a desátého dne po nanebevstoupení Páně sestoupil Duch svätý.¹²

Kromě zděných kapliček je na Podblanicku i unikátní dřevěná kaplička, pocházející z konce 18. století. V 19. století doznívají barokní tendence a objekty nejsou už tolik zdobeny. Kapličky jsou zřizovány i později, a to především do vypuknutí 1. světové války.¹³

¹² NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 14-28

¹³ NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 27

3.3.3. Zvoničky

Zvoničky jsou úzce spjaty s určitým typem kapliček, protože některé v sobě zvoničky obsahovaly. Zvonice je stavba sloužící k zavěšení zvonu. Tyto stavby se začaly objevovat v 16. století. Důležitým okamžikem pro rozvoj této drobné sakrální architektury byl pak rok 1751, kdy vydala císařovna Marie Terezie tzv. ohňový patent, který nařizoval ohlašovat požár zvoněním. Díky tomu se začaly budovat zvoničky, nejstarší dochované pocházejí z 16. století. Ovšem toto nařízení nebylo důsledně dodržováno, proto Josef II. v roce 1787 vydal obnovený řád k hlášení ohně a zvoničky se začaly znovu hojně rozšiřovat. Neměly ale jen funkci ohlašovací, provázely vesničany i celým dnem, ohlašovaly například klekání, oznamovaly úmrtí či doprovázely průvod při cestě na hřbitov.¹⁴

Zvoničky se vyvíjely tak, že nejprve byl zvon jednoduše zavěšen přes strom a později vznikl uzavřený trámový nebo prkenný prostor. Většinou mají pravoúhlý, polygonální a výjimečně i kruhový půdorys. Později byly zdi zděné a zvoničky začaly sloužit i náboženským účelům. Postupně se začaly přeměňovat v kaple. V Česku bylo zjištěno 225 zvonice a na Slovensku 185.¹⁵

3.3.4. Kříže

Kříž je jedním z nejstarších a nejznámějších symbolů, který používá zejména křesťanství, ale i několik jiných náboženství. Křesťanským symbolem se stává od 4. století, kdy přestal sloužit jako popravčí nástroj (sloužil k popravě zločinců a těch, kteří nebyli římskými občany), byl na něm popraven i Ježíš Kristus. V Čechách se pravděpodobně objevují po roce 845, kdy bylo 14 českých pánů pokřtěno v Řezně. Kříže mohou být dřevěné či kamenné, přičemž dřevěné kříže převažovaly v ranějším období a bohužel se nedochovaly. Později se objevují kříže kamenné, nebo také smírčí. To znamenalo, že kříž byl postaven na místě, kde se stal nějaký zločin nebo neštěstí, původ to mělo v tzv. smírčím právu.¹⁶

¹⁴ NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 29-31

¹⁵ FROLEC, V., VAŘEKA, J., *Lidová architektura*, s. 267

¹⁶ provinilému byl určen nějaký úkol, kterým odčinil svůj zločin

Další funkce křížů byla například funkce hraniční, nebo se také stavěly na místě velké pohromy, například epidemie.¹⁷

Kamenné (smírčí) kříže jsou zhotoveny z jednoho kusu kamene, někdy jsou vyrobeny pouze několika údery sekáčkem, jindy je vidět profesionální úroveň kameníka. Mohou mít vytesané také například zbraně, nářadí (vražedný předmět, pokud šlo o smírčí kříž), letopočet nebo text. Existují také křížové kameny, které jsou podobné náhrobkům. Jedná se o kříže vysekané do plochých kamenů. Vznik křížů je u nás prokázán až ve vrcholném středověku. Existuje několik teorií o původu smírčích křížů:

- Kult znamení smrti neboli pamětní význam
- Smírčí význam
- Hraniční znamení
- Misijní původ
- Projevy germánské symboliky: víry v božstva a hrdinských eposů
- Symboly rekatolizace
- Znamení u cesty¹⁸

Ovšem určit důvody vzniku toho či onoho kříže je velmi těžké, vždy mají více výkladů a opět se dostáváme k několika závěrům. Ještě trochu přiblížím původ výše uvedených teorií. Kult znamení smrti má pradávny význam, kdy se kříž stal symbolem Kristovy smrti, většinou je tento důvod vzniku přisuzovaný objektům, u kterých nelze jejich původ prokázat. Smírčí význam, jak už bylo uvedeno výše, mají kříže, které byly postaveny na základě smírčích smluv, provinilec musel kříž postavit na místě, kde spáchal například hrdelní zločin. Teorie, že kříže určovaly či vytyčovaly nějaké hranice, je potvrzená z pramenných dokladů. Někdy také označovaly církevní či jiné majetky. Ovšem většina křížů, které tuto funkci zastávaly, již nestojí na původním místě. Misijní původ je znám z cyrilometodějské misie, ovšem v naší zemi nejsou z tohoto období pravděpodobně dochovány žádné kříže, které by se objevovaly ve volné krajině. Germánská symbolika pak byla s největší pravděpodobností vytvořena jako protiklad k misii cyrilometodějské. Také

¹⁷ NUŠEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 31-36

¹⁸ KOLEKTIV AUTORŮ, *Kamenné kříže Čech a Moravy*, s. 10-15

šlo o její propagaci a snahy dokázat původní osídlení určitých krajů či zemí, jako například Sudet. Za reformace byly zase stavěny proto, aby připomínaly a ukazovaly vítězství katolicismu. A jako poslední původ křížů se uvádí, že byly znamením u cesty a že plnily funkci výstražných značek, podobně jako dopravní značky v dnešní době. Kříže měly také vztah k právu a jeho minulosti.¹⁹

3.3.5. Mariánské a morové sloupy

Mezi drobnou církevní architekturu by se také daly zařadit mariánské a morové sloupy, což jsou dva základní typy samostatně stojících sloupů s křesťanskou tematikou. Někdy nemusí jít přímo o sloupy, ale také o sousoší nebo o místa nějak vyvýšená. Názvy mariánský a morový sloup se mohou v určitých situacích překrývat, například mnoho sloupů, které mají na vrcholu Pannu Marii, bylo postaveno v souvislosti s morovými epidemiemi, a záleží jen na zvyklosti, jak se nazývají. Neplatí to tak ale vždy, že každý mariánský sloup by byl morový a naopak. Morové sloupy mohou nést znázornění Nejsvětější Trojice, některého světce nebo skupiny světců. Nemusí připomínat jen morovou epidemii, ale také jinou událost, jako například požár, konec neúrody, ukončení války nebo ve výjimečných případech ukončení zemětřesení. Původ ve stavění sloupů lze vidět už v megalitickém období, kdy se vztyčovaly kameny, nazývané menhiry. Ty pak byly s příchodem křesťanství borceny a nahrazovány objekty s křesťanskou symbolikou. Ve Starém zákoně hrály sloupy také významnou roli pro svůj symbolický obsah, pro lid představovaly pevnost a stálost (především Izrael pod vládou Davidova syna). Naopak ve starověkém Řecku, které je sloupy proslavené, plnily převážně nosnou funkci, samozřejmě ve spojení s funkcí estetickou. Jako předchůdce lze brát i Boží muka nebo tzv. rolandy, to byly sochy ozbrojených rytířů, které stály jako ochránci měst a často zdobily kašny. Pokud bychom měli přiblížit symboliku mariánských a morových sloupů, tak například prst vztyčený od země k nebi vyjadřuje prosbu, rovněž jde o jakési vyvýšení světce do

¹⁹ KOLEKTIV AUTORŮ, *Kamenné kříže Čech a Moravy*, s. 15-19

nadpozemské roviny, může jít o určitého ochránce či strážce, který shlíží na město shora a nosný pilíř může představovat nebeskou klenbu či duchovní chrám.²⁰

Významnou inspirací sloupů byl také obelisk,²¹ a to především v období renesance, kdy Evropa začala objevovat řecko-římskou klasiku a zaniklé kultury východu. Ti, kdo udržovali určitou spojitost se starověkým myšlením, byli v evropském prostoru pouze Arabové. Pro Evropany měly egyptské památky velkou atraktivitu, bylo to něco nového a originálního. První obelisk nechal převézt z Egypta do Říma císař Caligula už roku 39 n.l. a byl i zároveň největší, který byl kdy do Evropy dopraven. Jiný obelisk se zase nachází na Svatopetrském náměstí ve Vatikánu, a to už od roku 1586, kdy ho sem nechal přemístit papež Sixta V., původem nikoliv z Egypta, ale z Itálie. V tu dobu byla instalace obelisků technicky velice obtížná, vztyčování se účastnilo 800 dělníků a 140 koní, jak ukazují zachované fresky s tímto výjevem. Později se začaly objevovat obelisky různě po Evropě, tentokrát už dopravené přímo z Egypta. Napodobeninami obelisků si také šlechtici rádi zdobili svá sídla a byly ozdobou například i veřejných parků. Vztyčování obelisků je proto přímou inspirací pro stavby dalších sloupů sakrálního významu na veřejných prostranstvích. První skutečný mariánský sloup byl postaven v Římě na náměstí Santa Maria Maggiore v roce 1614. V Praze byl v roce 1650 postaven v pořadí čtvrtý mariánský sloup (po Mnichovu 1638 a Vídní 1648), ale dnes je bohužel zničený.²²

A jak se sloupy vlastně stavěly? Stejně jako dnes, i v 17. a 18. století muselo být určité stavební povolení a byl posuzován i ideový obsah. Výběr pozemku pro umístění sloupu už pak byl vesměs na výtvarníkovi, ale většinou se jednalo o náměstí. Stavba sloupu byla ve městě velkou událostí, sledovaly se jak stavební přípravy, tak i dopravení kamene, většinou technicky i logisticky velmi náročné. Po dokončení byly sloupy vysvěcovány a vždy to bylo spojeno s velkými oslavami. Lidé se u sloupů modlili a vojáci salutovali, před sloupem se i klekalo a smekalo, podobně jako před kostelem.²³

²⁰ SLOUKA, J., *Mariánské a morové sloupy Čech a Moravy*, s. 7-13

²¹ Samostatně stojící sloup, má tvar čtyřbokého jehlanu a je zakončen tzv. pyramidem

²² SLOUKA, J., *Mariánské a morové sloupy Čech a Moravy*, s. 13-18

²³ tamtéž

Podle intenzity výskytu sloupů a také podle pozornosti, jaká je jim věnována v písemnostech, můžeme v českých zemích rozlišit oblasti se zvýšenou oblibou sloupů. Byly to určitě střední, severovýchodní a východní Čechy, severozápad Čech, Písecko a Strakonicko. Například mnohem nižší byla obliba sloupů v Uhrách, možná to bylo dáno i nedostatkem pískovce, který byl jedním z nejčastějších materiálů pro stavbu sloupů (dalšími byly například mramor nebo žula).²⁴

3.3.6. Poutní místa

Poutní místa nejsou přímo drobná sakrální architektura, protože se může jednat jak o místo, tak o stavbu. Mají ale podobně jako církevní stavby veliký náboženský či spirituální význam. Většinou mívají svá poutní místa všechna náboženství, jako katolicismus, islám či buddhismus. Stejná místa mají ale i ideologie, například poutním místem komunismu bylo Leninovo mauzoleum.

Tradice putování sahá až do nejstarších dob. Putovali tovaryši, aby se zdokonalili v řemesle, nebo také malíři a sochaři, aby se něčemu přiučili od největších mistrů. Ovšem nejčastějším důvodem putování byla návštěva posvátných míst, tzv. svatých míst, která byla spojena s Boží přítomností, nebo s osobou určitého světce. Ale ne každý mohl putovat na hodně vzdálená místa, proto začala vznikat regionální a snadněji dosažitelná poutní místa, například tam, kde působili svatí, kde byly hroby mučedníků nebo kde došlo k zázračným uzdravením či ke zjevení Panny Marie. V Čechách vznikala poutní místa již v 10. století (například Tetín, místo zavraždění sv. Ludmily). Nejstarší poutní místa se začala objevovat již za cyrilometodějské misie. Největší rozmach poutních míst nastal v době baroka po 30 leté válce. Za vlády císaře Josefa II. byl zákaz konání poutí a byly uzavírány kláštery, ale po jeho smrti byly poutní tradice opět obnoveny. V době ateistického státu, po druhé světové válce, se ani přes velké snahy nepodařilo úplně potlačit konání poutí a po roce 1989 došlo k znovuobnovení posvátných míst.²⁵

²⁴ SLOUKA, J., *Mariánské a morové sloupy Čech a Moravy*, s. 33-34

²⁵ DIBELKOVÁ, I., *Poutní místa v Čechách*, s. 5

Poutní místa navštěvují lidé v touze přiblížit se Bohu, hledat u něj pomoc a útěchu, vyjádřit svou vděčnost nebo uctít zázrak, který se na místě stal. Navíc jsou poutní místa mnohdy uměleckým skvostem, který stojí za obdiv, a často se zde projevuje i snaha o poznání historie.

3.4. Funkce drobné sakrální architektury

Drobná církevní architektura byla stavěna za určitým účelem a plnila další funkce, a to nejen pro člověka, ale i pro krajinu, kdy dotvářela krajinný ráz. Funkce se samozřejmě během historie různě měnily, v posledních několika desetiletích se pomalu vytrácela souvislost s náboženstvím a od 2. poloviny 20. let došlo k významnému posunu. Primární (tradiční) funkce byly bezprostředním důvodem ke zřízení objektu a byly především kultovně-náboženské, memoriální, reprezentační, orientační a hraniční. Sekundární (nové) byly pak ostatní, které se objevily s pozdějším vývojem, a to informační, environmentální a estetické.²⁶

3.4.1. Funkce primární

Jak je uvedeno výše, funkce primární, neboli tradiční, jsou zejména kultovně-náboženské, memoriální, reprezentační, orientační a hraniční. Sakrální objekty byly stavěny především proto, aby upevňovaly víru nově christianizovaných obyvatel a byly budovány v blízkosti kultovních míst a také na rozcestích, s cílem přebít staré pohanské praktiky a prosazovat křesťanskou víru. Kultovně-náboženská funkce se už od počátku prolínala s funkcí memoriální, objekty připomínaly určité události, které se na místě staly, nejčastěji úmrtí. I funkce orientačního bodu byla velice důležitá, objekty už z dálky označovaly průběh cesty a také polohu rozcestí. Stavby byly také hierarchicky řazeny a bylo známo, že na malých rozcestích lokálních cest byla obvykle Boží muka, na křižovatkách regionálních cest

²⁶ NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 54

kapličky nebo kaple a na křižovatkách dálkových cest byly stavěny především kostely. Tím v sobě drobné církevní stavby spojovaly funkci kulturní, orientační i memoriální, ta byla později hlavním důvodem pro stavbu objektů. Stavby mohly také vznikat za účelem označení pozemkové držby, tedy jako hraniční body.²⁷

Jako orientační body se stavby udržely zhruba do 18. století, v té době se začaly budovat dálkové císařské silnice. Byly narušeny původní tradiční stezky, ale i přes další destrukci v 19. století si drobné církevní stavby udržely funkci náboženskou, memoriální a orientační. Využívala jich například i rakousko-uherská armáda jako pevných bodů a od 80. let 19. století je zakreslovala do svých map. Na tyto praktiky navazuje i Československá armáda po roce 1918, kdy objekty sloužily jak pro orientaci pěších oddílů, tak pro zaměřování děl (toto už ale spadá do funkce sekundární). V těchto případech je opomíjen sakrální charakter staveb a slouží pouze jako ryze geografické body. Je také paradoxem, že objekty, které upomínaly na tragické události, sloužily při vojenských útocích. Od 19. století se objevuje nová funkce reprezentační. Znamenalo, že na zřizovaných objektech, nejčastěji křížích, byl nápis, poukazující na zbožnost zřizovatele nebo celé rodiny s cílem ji reprezentovat. Zhruba do 50. let 20. století si drobné sakrální stavby udržovaly, zejména na venkově, svůj náboženský, memoriální a orientační význam. Po nástupu komunismu byla nastolena ateistická politika, která se snažila vymýtit náboženství a s ním spojené církevní kulturní památky, zaměřovala se především na oslabení náboženského života u mladé generace. Objekty byly ponechány buď vlastnímu osudu, často uprostřed polí, protože se rušily polní cesty a remízy, nebo byly účelově borceny. Zachovaly se v mapách, ale náboženská funkce byla ožívována jen ojediněle.²⁸

3.4.2. Funkce sekundární

Zatímco funkce primární byla většinou vázána na pohnutky zřizovatele, funkce sekundární jsou nové a vznikly vývojem reflexe a podmínek, v nichž se objekty nacházejí. Příkladem

²⁷ NUŠEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 54

²⁸ NUŠEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 54-55

je třeba již zmíněné používání Božích muk, křížů a kapliček při zaměřování děl. Sekundární funkce se dá rozdělit na informační, environmentální a estetickou.

3.4.2.1. Funkce informační

Drobná církevní architektura nese velkou výpovědní hodnotu v několika ohledech. Dokumentuje náboženský vývoj regionu, ve kterém katolictví převažovalo i toho, který byl naopak spíše nekatolický, případně region, kde drobné sakrální objekty vůbec nebyly (protestantské Sasko). Také podle počtu staveb můžeme určit ekonomickou sílu dané obce, když se například ve 2. polovině 19. století počet staveb zvýšil, tak můžeme usuzovat ekonomický rozvoj obcí. Přináší nám informace i o právních zvyklostech středověku a pozdějšího období, například smírčí kříže o smírčím právu či smírčích smlouvách, uzavíraných mezi pachatelem a pozůstalými oběti. Pachatel nesměl být po uzavření smlouvy trestán, ale jen do té doby, dokud ji plnil. Pokud přestal, ztrácel ochranu a mohl být i zabit. Kromě postavení smírčího kříže musel také splnit finanční a naturální kompenzaci. Dále můžeme čerpat poznání z materiálů, ze kterých jsou objekty postaveny, a které nám ukazují geografickou situaci lokality a vzdálenějšího okolí. Další informační funkcí je, že z rozmístění drobných sakrálních objektů můžeme vyčíst bývalé cestní sítě, které se začaly postupně ztrácet v 18. století při budování císařských silnic. Určitě pro nás drobné sakrální stavby mají velkou historickou hodnotu, lze z nich poznat opravdu hodně z naší minulosti a dozvědět se i o zvycích na našem území.²⁹

3.4.2.2. Funkce environmentální

Tato funkce získala na aktuálnosti ve 2. polovině 20. století, když se v rámci první etapy kolektivizace v 50. letech 20. století začaly zcelovat pozemky a mizely meze a remízy a také rozptýlená zeleň. Zanikaly polní cesty s alejemi, stromové skupiny a solitéry. Následkem toho se drobné sakrální stavby ocitaly uprostřed obdělávaných ploch

²⁹ NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 55-56

v doprovodu vzrostlých stromů (při stavbě objektu byl u něj současně zasazen strom či dva, aby případné poutníky chránily před nepřízní počasí). Vzniká tak vazba objekt - strom, kdy objekt je hlavní a zeleň doprovodná složka. Později, po procesu scelování, už architektura se stromy netvoří komunikační funkci, ale má roli významného krajinného prvku. Stromy snižují rychlost větru, zvyšují vlhkost vzduchu a zachycují prachové částice a aerosoly. Také poskytují útočiště ptactvu a stávají se hnízdištěm koroptví, bažantů, drobných savců, zvěře a užitečného hmyzu. Rovněž působí ve volné krajině jako antierozní prvek. Objekty se skupinou vzrostlých stromů se objevovaly i v blízkosti silnic, kde opět poskytovaly možný úkryt pro řadu živočichů, především ptactvo, čili v těchto situacích bylo sakrální poslání v pozadí a v popředí bylo poslání environmentální.³⁰

3.4.2.3. Funkce moderně estetická

V 19. století, spolu s rozvíjejícím se romantismem, začíná být o drobné sakrální památky větší zájem a jsou vnímány především jako estetický prvek ve volné krajině. Často je také tento prvek obestřen lidovou legendou, tak třeba spisovatel a básník Karel Hynek Mácha si do svého deníku některé objekty zakresloval a snažil se zachycovat lidové pověsti. Během národního obrození se objekty stávají symbolickými atributy české krajiny, toto je vidět například u malíře Mikoláše Alše, pro něhož znamenaly velice důležitou kulisu. Drobná církevní architektura je od 19. století považována za neodmyslitelnou součást české krajiny a bývá připomínána její zásadní role při poutích a slavnostních procesích. Ani komunistickému režimu se později nepodařilo eliminovat symbolickou roli objektů. Po roce 1989 vzniká koncepce tzv. krajinné paměti a drobné sakrální objekty jsou její významnou složkou. Ve většině regionů jsou dnes nedílnou součástí krajiny a obce se většinou snaží o jejich záchranu a obnovu, aby mohly přinášet radost a poznání i příštím generacím.³¹

³⁰ NUŠEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 56-57

³¹ NUŠEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 57-58

3.5. Památková péče

Zachování kulturních, ale například i přírodních památek pro budoucí generace, by mělo být jedním z cílů každé společnosti. Proto také existuje památková péče, která se snaží o udržení a ochranu movitého i nemovitého kulturního dědictví. Péče o památky existuje nejen na národní, ale i na mezinárodní úrovni. Provádí se za pomoci evidence památek a dále ochrany a záchrany. Památky popisují historický vývoj, životní způsob a soužití společnosti od nejstarších dob do současnosti. Mohou rovněž ukazovat dobovou architekturu, umění a schopnosti lidí, kteří v té době žili a často mají také přímý vztah k historickým událostem nebo významným osobnostem. Kulturní a přírodní památky jsou z historického hlediska nenahraditelné a jejich hodnota je často nevyčíslitelná.

3.5.1. Historie a principy památkové péče

Snaha o uchování kulturního dědictví sahá hluboko do minulosti. Již v antice se objevuje sběratelství a uchovávání starých výtvarných a stavebních děl. Ve středověku se zase uchovávaly ostatky svatých a uctívaly se sochy či obrazy. Památková péče v novodobém smyslu se začala objevovat už v renesanci,³² kdy si lidé začali uvědomovat nenahraditelnost, jedinečnost a nenapodobitelnost uměleckých děl a také potřebu je uchovat i do budoucna. Nebyl zde ale zájem o všechna umělecká díla a styly, ochrana památek byla velmi selektivní, zájem byl například o antická díla a gotika se setkávala s pohrdáním. Některá stavební díla byla ničena a přestavována v renesančním duchu.³³

Největší posun ve vývoji péče o památky byl zaznamenán v době osvícenství, především za vlády Marie Terezie. Zvýšila se vzdělanost obyvatel, a to díky zavedení povinné školní docházky v roce 1774. Rovněž se rozvíjely některé vědní obory jako historie, archeologie a zejména dějiny umění. Dále byly vydány dva dekrety, které stanovily, že starožitníci, kteří naleznou staré mince, nádoby, zbraně, náhrobní kameny nebo třeba sochy, je musí odeslat

³² 14. - 16. století

³³ Národní památkový úřad. *Historie a principy památkové péče*. [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/historie-a-principy-pamatkove-pece/>>

ke dvoru, ke kabinetu mincí a starožitností. Ten pak věci odkupoval a cena se určovala podle jejich vzácnosti a výjimečnosti. Jiným dekretem bylo zase zakázáno vyvážet ze země umělecké předměty, které přispívaly ke slávě státu, a bylo by nemožné je nahradit. Myšlenku, že stát odpovídá za kulturní dědictví národa, přinesla Velká francouzská revoluce a během napoleonských válek se velmi rozšířil nacionalismus, který vnímal památky jako součást národní identity, a tudíž byly v této době snahy o politickou a ekonomickou podporu.³⁴

Zhruba v polovině 19. století se objevily dva protichůdné proudy v péči o památky. První směr, tzv. puristické restaurování, se snažil z památek dostat vše, co na nich vzniklo v mladších slohových stylech a dostavovat je v historizujícím stylu. Druhý směr chtěl památky ponechat tak, jak jsou a snažil se je uchovat a konzervovat tak dochovaný stav. Na počátku století převládal první směr, u nás šlo například o dostavbu katedrály sv. Víta v Praze nebo o přestavbu hradu Karlštejn. Ke zlomu dochází kolem roku 1900, kdy architekturu a design postupně opustil historismus a proměnila se i teorie a praxe památkové péče. Prosazuje se stejný význam a nezastupitelnost všech slohových projevů a historici umění razí heslo „konzervovat, ne restaurovat“. Na začátku 30. let 20. století u nás vyústila památková péče v novou doktrínu, označovanou jako analyticko-modernistická.³⁵

Po vzniku Československa převzal stát normy z již neexistující rakousko-uherské monarchie. Jediné, co bylo ještě navíc přijato Národními výbory, bylo nařízení o zákazu vývozu uměleckých a historických památek. Po pár letech Ministerstvo obchodu povolilo vývoz a dovoz uměleckých předmětů, avšak ne památek. Zájemci pak museli vlastnit při převozu ověření, že nejde o zakázaný předmět. Po druhé světové válce měly v památkové péči velký význam Benešovy dekrety. Po roce 1945 přešlo hodně zámků, hradů, ale i jiných objektů do státního vlastnictví, a tak se péče o památky stala hlavním úkolem

³⁴ Ministerstvo kultury. *Památková péče v ČR*. [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035/>>

³⁵ Národní památkový úřad. *Historie a principy památkové péče*. [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/historie-a-principy-pamatkove-pece/>>

památkové péče, k čemuž byly zřízeny Národní kulturní komise. V roce 1949 bylo vydáno nařízení, které upravovalo významnou skupinu sakrálních památek, pro jejich péči a ochranu vytvořen Státní úřad pro věci církevní, podřízený Ministerstvu školství, věd a umění. Do roku 1958 byla právní úprava památkové péče velice roztržštěná, proto byl vydán zákon o kulturních památkách, který shrnoval dosavadní zkušenosti a výsledky práce v této oblasti a ve kterém byla vymezena údržba, obnova, evidence a konzervace kulturních památek. V té době zákon odpovídal tehdejší potřebám státní památkové péče. Od té doby prošla péče o památky dalším vývojem, a k závažným úpravám došlo následně zejména v oblasti organizace státní správy. V roce 1987, s účinností od 1. 1. 1988, byl přijat nový právní předpis, který byl mnohokrát novelizován a v roce 2007 a 2008 byl doplněn dalšími dvěma vyhláškami.³⁶

V celém vývoji památkové péče se dají nalézt určité zobecnitelné principy, které lze předpokládat i pro budoucnost. V roce 1964 byly poprvé uceleně formulovány v tzv. Benátské chartě a poté v roce 1978 doplněny Washingtonskou chartou a v průběhu let dalšími mezinárodními dokumenty. Ve zjednodušené a neúplné formě jsou to tyto principy:

- *Preference preventivní péče, tedy průběžné údržby památek před renovačními či dokonce rekonstrukčními intervencemi; součástí prevence je i dobrý územní plán a místo, které je v něm památkám přiznáno.*
- *Průzkum, dokumentace a objektivní všestranné poznání hodnot památky musí být východiskem jak výběru objektů k ochraně, tak způsobů péče o ně a posléze i jejich prezentace.*
- *Obnova památky musí vyváženě spojovat uchování jejích hodnot s pochopením pro udržení její živé funkce jako nejlepší záruky její trvalé existence.*
- *Vědomí nezastupitelnosti originální hmotné substance památky jako zdroje její autenticity a vypovídací hodnoty a jako nositele hodnoty stáří.*

³⁶ Ministerstvo kultury. *Památková péče v ČR*. [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035/>>

- *Věrohodnost nepřímých podkladů o které se obnova opírá; obnova historického tvaru se musí zastavit tam, kde začíná hypotéza (Benátská charta).*
- *Památku je třeba uchovat na místě, kde byla postavena nebo pro které byla vytvořena; přemístění památky lze odůvodnit jen výjimečně, ze záchranných důvodů.*
- *O památce je nejlépe pečovat prostředky, kterými vznikly, tedy s užitím historických technologií, postupů a materiálů, jejichž kontinuitu je třeba udržet.*
- *Chráníme nejen památku, ale i její prostředí a urbanistický či krajinný kontext; v urbanistickém měřítku jde o historický městský půdorys, poměr zastavěných a volných ploch včetně zeleně a historickou skladbu dominant.*
- *Památková péče musí všemi prostředky obhajovat a prezentovat své cíle a aktivně komunikovat se společností.³⁷*

3.5.2. Legislativa

Nejdůležitějším zákonem, který upravuje státní památkovou péči, je zákon č. 20/1987, zákon České národní rady ze dne 30. března 1987, o státní památkové péči (ve znění zákona ČNR č. 425/1990), zkráceně se nazývá Památkový zákon. Účinnosti nabyl 1. 1. 1988, od té doby prošel mnoha změnami, poslední novelizací je zákon 303/2013 Sb. Doplňují ho také dvě vyhlášky Ministerstva kultury, č. 187/2007 Sb. a č. 420/2008 Sb.³⁸

Zákon se dělí na šest částí, celkem má 47 paragrafů a 4 přílohy. První částí jsou Základní ustanovení (paragrafy 1-8), kde je stanoven účel zákona, definice kulturní památky podle tohoto zákona, prohlašování věcí za kulturní památky, památkové rezervace a památkové

³⁷ Citováno z Národní památkový úřad. *Historie a principy památkové péče*. [cit. 2014-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/historie-a-principy-pamatkove-pece/>>

³⁸ Národní památkový úřad. *Památkový zákon*. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>>

zóny, evidence kulturních památek a zrušení prohlášení věci za kulturní památku. Druhá část (paragrafy 9-20) se věnuje péči o kulturní památky, jejich ochraně, obnově, povolení k restaurování, nebo také například přemístění kulturní památky. Ale je zde vymezena i oznamovací povinnost vlastníka památky, právo státu na přednostní koupi kulturních památek a další. Třetí část (paragrafy 21-24) je věnována archeologickým výzkumům a nálezům, upravuje například oprávnění k archeologickým výzkumům a k jejich provádění. Čtvrtá část (paragrafy 25-34) vymezuje orgány a organizace státní památkové péče, kterým se věnuje další podkapitola. Předposlední, pátá část (paragrafy 35-41) obsahuje opatření při porušení povinnosti, pokuty právníckým a fyzickým osobám při výkonu podnikání a přestupky. Poslední část (paragrafy 42-47) obsahuje společná a závěrečná ustanovení. Přílohami jsou: Třídník specializací restaurátorských prací, Evidenční dotazník žadatele o povolení k restaurování, Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro výkon činnosti restaurování a Teoretické a praktické oblasti, které tvoří obsah vzdělávání a přípravy vyžadované v České republice pro provádění archeologických výzkumů.³⁹

Existují ovšem i další zákony, které určitým způsobem upravují památkovou péči, a to Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty a Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků. Jelikož je ČR členem Evropské unie, dotýkají se jí také úpravy vydané jejími orgány, konkrétně Nařízení Rady (ES) č. 116/2009, o vývozu kulturních statků. Památkovou péči upravuje i mezinárodní právo a mezi přímo závazné předpisy mezinárodního práva patří: Evropská úmluva o krajíně (č. 13/2005 Sbírky mezinárodních smluv), Úmluva o ochraně archeologického dědictví Evropy (č. 99/2000 Sbírky mezinárodních smluv), Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy (č. 73/2000 Sbírky mezinárodních smluv) a Druhý protokol k Haagské úmluvě na ochranu kulturních statků za ozbrojeného konfliktu z roku 1954 Haag (č. 71/2007 Sbírky mezinárodních smluv). Dále mezi právní předpisy, které upravují oblast památkové péče, patří mezinárodní úmluvy, nálezy ústavního soudu, podzákoné právní předpisy, které vymezují národní kulturní památky, památkové rezervace a památkové zóny. Existuje také několik souvisejících právních předpisů (například Zákon č. 82/2012

³⁹ Národní památkový úřad. *Památkový zákon*. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>>

Sb., občanský zákoník, Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, Zákon č. 183/2006, o územním plánování a stavebním řádu, Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů a další).⁴⁰

Otázky památkové péče se také dotýká Benátská charta, neboli mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel. Tato charta prohlubuje a přezkoumává zásady Athénské charty, která byla vydána v roce 1931. Benátskou chartu schválil II. Mezinárodní kongres architektů a techniků památkové péče v Benátkách, a to během sedmi dnů v květnu 1964. Charta obsahuje 16 článků a 6 kapitol. V úvodu je definice historické památky a také konzervace a restaurování. Další částí je zachování, neboli konzervace, dále restaurování, památková sídla, vykopávky a v závěru je popsáno, jak přesně dokumentovat konzervační, restaurátorské a archeologické práce.⁴¹

3.5.3. Organizace státní památkové péče

Organizace veřejné správy v České republice se člení na státní správu a samosprávu, čili takto lze členit i organizace památkové péče. Státní správu je možné dále rozdělit na přímou a nepřímou Organizaci a orgánům státní památkové péče se věnuje čtvrtá část Památkového zákona. Státní památkovou péči vykonávají orgány státní památkové péče, což jsou Ministerstvo kultury, krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Ministerstvu kultury je také podřízena odborná organizace státní památkové péče, kterou je Národní památkový ústav.⁴²

⁴⁰ Ministerstvo kultury. *Právní předpisy z oblasti památkové péče*. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/legislativa/pravni-predpisy-z-oblasti-pamatkove-pece-18039/>>

⁴¹ Restaurování v České republice. *Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel*. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.restauro.cz/archiv/Bencharta.htm>>

⁴² Národní památkový úřad. *Památkový zákon*. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>>

Přímý výkon státní památkové péče vykonává především Ministerstvo kultury, ale také vláda České republiky a celní úřady. Vláda sice není zahrnuta v Památkovém zákoně, ale je vrcholný orgán státní správy s všeobecnou působností, čili i státní památkové péče. Ministerstvo kultury i celní úřady jsou v Památkovém zákoně zahrnuty. V čele Ministerstva kultury stojí člen vlády a vykonává správu pro celé území České republiky, orgán je podřízený vládě. Na základě Památkového zákona je Ministerstvo kultury ústředním orgánem státní správy pro kulturní památky v České republice a jeho pravomoci jsou vymezeny v § 26 (2). Patří sem například to, že zpracovává prognózy, koncepce a návrhy dlouhodobých výhledů rozvoje státní památkové péče, koordinuje vědeckovýzkumnou činnost nebo zabezpečuje mezinárodní spolupráci v oboru státní památkové péče. Celním úřadům se pak věnuje § 27 a. Tyto úřady jsou územní specializované orgány a jsou odvozené od ústředních orgánů. Jedná se tak o dekoncentraci státní správy. Kontrolují například, zda kulturní památka vystavovaná nebo zapůjčená do zahraničí byla navrácena zpět a v dobrém stavu, kontrolují povolení orgánů k převozu kulturních památek a podílejí se i na dokumentaci, výzkumech a průzkumech zejména movitých kulturních památek. Také spolupracují s orgány státní památkové péče a při zjištění nedostatků podávají podněty pro přijetí opatření k nápravě nebo návrhy na zahájení řízení o správních deliktech.⁴³

Ministerstvo kultury zřizuje památkovou inspekci a je mu podřízena odborná organizace památkové péče (Národní památkový ústav). Památkové inspekci je věnován § 27 Památkového zákona. Jedná se o specializovaný kontrolní orgán v oboru státní památkové péče a jeho hlavním posláním je především vykonávat ústřední dozor nad dodržováním Památkového zákona a předpisů vydaných k jeho provedení. Také provádí například rozbor stavu státní památkové péče a navrhuje opatření k jejímu prohloubení. Památková inspekce dále spolupracuje s orgány státní památkové péče a ostatními správními úřady, kontrolními úřady, kraji, obcemi a odbornou organizací státní památkové péče. Pokud zjistí

⁴³ Národní památkový úřad. *Památkový zákon*. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>>

nedostatky v péči o kulturní památky, pak navrhne opatření k odstranění zjištěných nedostatků nebo uložení pokuty a dohlíží na to, aby byla opatření řádně splněna.⁴⁴

Mimo systém nadřazenosti a podřazenosti stojí orgán podřízený Ministerstvu kultury, a to odborná organizace památkové péče, kterou je Národní památkový ústav, nejedná se tedy o správní orgán. V § 32 zákona o státní památkové péči jsou vymezeny pravomoci odborné organizace státní památkové péče. Ta také bezplatně pomáhá orgánům státní památkové péče a vlastníkům památkově chráněných věcí. Jelikož není správním orgánem, nemůže rozhodovat o právech a povinnostech účastníků řízení. Mezi pravomoci patří například zpracovávat rozboru stavu a vývoje státní památkové péče, podklady pro prognózy, koncepce a dlouhodobé výhledy rozvoje státní památkové péče, příprava odborných podkladů pro ministerstvo kultury, zejména pro prohlašování kulturních památek, zpracování potřebných odborných podkladů pro ostatní orgány státní památkové péče. Národní památkový ústav dále metodicky usměrňuje činnost konzervátorů a zpravodajů a poskytuje bezplatnou odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při zajišťování péče o kulturní památky nebo zabezpečuje další vzdělávání pracovníků v oboru státní památkové péče. K plnění úkolů má také oprávnění vstupovat do podniků, nahlížet do příslušných dokladů a podobně.⁴⁵

Za nepřímý výkon památkové péče lze označit zejména působení krajských úřadů a obecních úřadů obce s rozšířenou působností. Nepřímý výkon státní správy je výkon správy v určitém rozsahu delegovaný ze zákona nebo rozhodnutím na základě zákona na jiné právní subjekty. Nejdůležitějším případem delegace výkonu státní správy na jiný subjekt veřejné správy je přenesená působnost vykonávaná orgány obcí a krajů jako územních samosprávných celků. Krajský úřad řídí výkon státní památkové péče v kraji. Plní například úkoly orgánu státní památkové péče pro národní kulturní památky, pokud nepřísluší Ministerstvu kultury nebo vládě České republiky. Dále vydává na návrh nebo

⁴⁴ Národní památkový úřad. *Památkový zákon*. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>>

⁴⁵ Ministerstvo kultury. *Národní památkový ústav jako odborná organizace státní památkové péče*. [cit. 2014-02-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/narodni-pamatkovy-ustav/narodni-pamatkovy-ustav-jako-odborna-organizace-statni-pamatkove-pece-18056/>>

z vlastního podnětu závazná stanoviska a poskytuje další podklady do řízení vedených jinými správními úřady než orgány státní památkové péče podle zvláštních právních předpisů a vykonává další pravomoci obsažené v § 28 Památkového zákona. V § 28a jsou vypsány pravomoci v samostatné působnosti kraje. Obecní úřad obce s rozšířenou působností pak vykonává a organizuje státní památkovou péči ve stanoveném správním obvodu, a jeho pravomoci jsou obsažené v § 29 a § 30 (obec). Rada kraje a rada obce s rozšířenou působností mohou také zřizovat komise státní památkové péče jako pracovní komise, blíže je toto pak popsáno v § 31 Památkového zákona.⁴⁶

3.5.4. Evidence kulturních památek

S nabytím účinnosti zákona o státní památkové péči došlo k velkým změnám v oblasti evidence kulturních památek a byl zaveden Ústřední seznam kulturních památek. Cílem bylo především zavést jednotnou evidenci, která obsahuje základní údaje důležité pro zajištění péče o kulturní památky. Evidenci kulturních památek vede Národní památkový ústav (odbor evidence, dokumentace a informačních systémů), seznam je veřejně dálkově přístupný a obsahuje nemovité kulturní památky, památkově chráněná území, světové dědictví, národní kulturní památky a nejohroženější nemovité kulturní památky. Pokud jde o movité kulturní památky, může do seznamu nahlížet jen její vlastník, osoby při výkonu státní správy, pokud je potřebují k plnění úkolů, osoby pro studijní účely na základě písemného potvrzení a osoby pro vědeckovýzkumné účely na základě písemného potvrzení, ostatní osoby mohou nahlížet jen se souhlasem vlastníka.⁴⁷

Evidenci kulturních památek se věnuje § 7 a § 7 a Památkového zákona. Do seznamu kulturních památek se zapisují památky prohlášené Ministerstvem kultury ČR podle § 3. Dále se do evidence zapisují národní kulturní památky, památkově chráněná území

⁴⁶ Národní památkový úřad. *Památkový zákon*. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>>

⁴⁷ Ministerstvo kultury. *Ústřední seznam kulturních památek ČR*. [cit. 2014-02-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/ustredni-seznam-kulturnich-pamatek-cr-775/>>

(památkové zóny a památkové rezervace) podle jednotlivých druhů, památky zapsané na seznam UNESCO a památková ochranná pásma. Také se zde zapisují movité a nemovité kulturní památky. Celý seznam je tvořen kartotékou, ta obsahuje evidenční karty se základními údaji o dané památce. Dále obsahuje rejstřík, který je vedený v elektronické podobě a také sbírku příloh. Pokud je kulturní památka zapsána do ústředního seznamu, odborná organizace státní památkové péče ohlásí příslušnému katastrálnímu úřadu údaje, nebo změny těchto údajů, zapisované do katastru nemovitostí podle katastrálního zákona. Odborná organizace dále při zápisu, ale i při výmazu, kulturní památky do seznamu vyrozumí vlastníka kulturní památky, krajský úřad a obecní úřad obce s rozšířenou působností. Pokud jde o nemovitou památku, vyrozumí také stavební úřad a u archeologického nálezu Archeologický ústav Akademie věd ČR. Vlastník má povinnost oznámit nejpozději do 30 dnů Národnímu památkovému ústavu každou změnu vlastnictví kulturní památky.⁴⁸

Na webových stránkách Národního památkového ústavu jsou v systému MonumNet veřejně přístupné informace o nemovitých kulturních památkách. V evidenci kulturních památek je zapsáno 40 334 nemovitých kulturních památek a 272 národních kulturních památek.⁴⁹

3.6. Financování a dotace

Při obnově kulturních památek a objektů v památkových územích hrají velice důležitou roli finance. Jelikož i zde platí zásada “vlastnictví zavazuje“, leží hlavní tíha odpovědnosti za stav majetku na jeho vlastníkov. Uchování kulturního dědictví je ale i ve veřejném zájmu a každoročně jsou připravovány podmínky pro finanční pomoc vlastníkům. V dnešní době nemá každý vlastník kulturní památky prostředky potřebné na její opravu či rekonstrukci. Proto existují pro vlastníky dotace a finanční příspěvky, které jsou

⁴⁸ Národní památkový úřad. *Památkový zákon*. [cit. 2014-02-13]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>>

⁴⁹ PEK, T., *Financování provozu, údržby a obnovy památek*, s. 17

poskytovány z nejrůznějších programů, z fondů krajů nebo obcí. Přehled jsem pro potřeby této práce rozdělila na dotační tituly poskytované na úrovni:

- Evropské unie
- České republiky – státní rozpočet; rozpočty některých ministerstev
- Krajů
- Obcí

U některých programů a dotačních titulů jsem se zaměřila více na obec s rozšířenou působností Beroun, protože jí a jejím okolím se budu zabývat v praktické části.

3.6.1. Dotace na úrovni Evropské unie

Dotace na obnovu kulturních památek a kulturního dědictví poskytuje i Evropská unie, nejen stát, na jehož území objekty leží. Takovým programem je například Regionální operační program NUTS 2 Střední Čechy, hlavní programový dokument, který určuje priority daného regionu pro čerpání strukturálních fondů v programovém období 2007-2013. Ten také vychází z platných strategických a programových materiálů kraje, například Programu rozvoje Středočeského kraje a dalších sektorových či průřezových koncepčních materiálů. Cílem je především vytvořit podmínky pro růst HDP regionu, zajistit vysoké kvality života a zatraktivnit region pro bydlení, podnikání, investice a cestovní ruch. Prostřednictvím Regionálního operačního programu pro region soudržnosti Střední Čechy budou realizovány zásahy ve 4 prioritních osách, které jsou dále členěny do 11 oblastí podpory. Tyto osy jsou: doprava, cestovní ruch, integrovaný rozvoj území a technická pomoc a absorpční kapacita. Pokud se jedná o obnovu kulturních památek, pak je možné žádat o dotaci v prioritní ose č. 2: Cestovní ruch, nebo v prioritní ose č. 3: Integrovaný rozvoj území. Vždy je určen konkrétní plán výzev v jednotlivých oblastech podpory a ty jsou postupně vyhlášovány Výborem Regionální rady. Veškeré výzvy ze

všech čtyř prioritních os musí být dokončeny a podpořené projekty proplaceny do poloviny roku 2015.⁵⁰

Dalším fondem, který poskytuje dotace na kulturní památky a dědictví, jsou Norské fondy. Norský fond byl založen v květnu 2004, kdy tři nečlenské státy EU (Island, Knížectví Lichtenštejnsko, Norské království) založily Fond Evropského hospodářského prostoru (EHP). K tomu ještě Norské království založilo vlastní, Norský fond. Program, který se týká kulturního dědictví a současného umění, je Program CZ 06, který je podpořený zeměmi EHP a umožňuje navázat na velmi dobré výsledky dlouholeté podpory kulturního dědictví České republiky. Z těchto fondů byla již s přispěním státního rozpočtu podpořena zejména záchrana, obnova, ochrana a prezentace nemovitého dědictví v hodnotě 1 mld. Kč. Nyní je snaha o rozšíření bilaterální spolupráce mezi Českou republikou a zeměmi EHP. V současné době se otevírá výzva v rámci Programové oblasti 16 „Zachování a revitalizace kulturního dědictví“, kterou na konci měsíce března 2014 vypíše Ministerstvo kultury, žádost do programu si mohou podat všichni vlastníci kulturního dědictví v ČR. Ovšem kritéria pro výběr jsou poměrně náročná. Program pomůže zachránit, obnovit, prezentovat a zpřístupnit movité a nemovité kulturní dědictví v oblasti sbírek muzejní povahy a sbírkových předmětů a dále písemného kulturního dědictví. Největší zájem je indikován v rámci další podpořené oblasti – památkového fondu. Oprávněnost výdajů všech projektů končí 30. 4. 2016. Grant z fondů EHP může být kombinován s jinými dotacemi či vlastními příspěvky, ale části musí být jednoznačně odděleny.⁵¹

3.6.2. Dotace na úrovni ČR

Na úrovni České republiky mohou vlastníci čerpat podporu buď ze státního rozpočtu, nebo z rozpočtů ministerstev, nejčastěji Ministerstva kultury. Pokud jde o státní rozpočet, vlastník může podat žádost o příspěvek na obnovu kulturní památky, ale vzhledem k tomu, že státní rozpočet je v posledních letech vždy velice napjatý, se peníze použijí spíše na

⁵⁰ Regionální operační program Střední Čechy. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.ropstrednicechy.cz/documents.php?mid=0cb647fc-8831-102b-a7b4-00e0814daf34>>

⁵¹ Fondy EHP. CZ06-Kulturní dědictví a současné umění. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.norskefondy.cz/?lang=cs>>

rekonstrukci a obnovu nejvýznamnějších památek v České republice. Je velice malá šance, díky stále se snižujícímu objemu určených finančních prostředků, že by vlastník drobné památky peníze či příspěvek obdržel.

Z ministerstev je nejvýznamnější v oblasti kulturních památek a kulturního dědictví Ministerstvo kultury. Ostatní ministerstva, pokud nějakým způsobem dotují kulturu a památky, tak pouze okrajově a v této práci je proto neuvádím. Dotační programy Ministerstva kultury: „Podle § 16 odst. 2 zákona o státní památkové péči může příspěvek na obnovu kulturní památky poskytnout ze státního rozpočtu Ministerstvo kultury, je-li na zachování kulturní památky mimořádný společenský zájem (například jde-li o kulturní památku na území České republiky svého druhu ojedinělou, je-li kulturní památka v havarijním stavu nezaviněném jejím vlastníkem nebo je-li kulturní památka zařazena do některého ze specializovaných příspěvkových programů Ministerstva kultury).“⁵²

- **Program záchrany architektonického dědictví**

Z tohoto programu jsou dotovány kulturní památky, které jsou nejcennější součástí architektonického dědictví - například hrady, zámky, kláštery, historické zahrady, kostely. Příspěvky jsou poskytovány na práci, která směřuje k záchraně kulturní památky nebo těch částí, které tvoří její podstatu. V roce 2013 bylo velké množství žadatelů a nebylo možné všem vyhovět. Na rok 2014 činil celkový schválený finanční příslib 150 000 000 Kč.

- **Havarijní program**

Finanční prostředky z tohoto programu jsou určeny na záchranu nemovitých kulturních památek v havarijním technickém stavu a na zajištění nejnaléhavějších oprav. Jedná se především o jejich statické a celkové stavební zajištění a odstranění havarijního stavu střech. Podmínkou pro přiznání příspěvku z programu v roce 2014 bylo mimo jiné i to, že realizace projektu musí být zahájena a ukončena v roce poskytnutí příspěvku.

⁵² Ministerstvo kultury. *Dotační programy MK*. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061>>

- **Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón**

Tento program poskytuje finanční příspěvky na obnovu kulturních památek nacházejících se v nejcennějších částech našich historických měst prohlášených za památkové rezervace a památkové zóny. Podmínkou je, aby město mělo zpracovaný vlastní program regenerace a spolu s vlastníkem se finančně podílelo na obnově kulturní památky. Například město Beroun získává tento příspěvek každoročně a částka se v posledních letech ustálila na výši 200 000 Kč na rok. Tento příspěvek není příliš vysoký a vlastník musí stejnou částku přidat, čili tento program zaplatí pouze 50% z částky vložené do obnovy kulturní památky.

- **Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny**

Tento program poskytuje příspěvky na obnovu kulturních památek, které se nacházejí ve vesnických památkových rezervacích a ve vesnických a krajinných památkových zónách. Jde především o zachování nemovitých kulturních památek, především památek lidové architektury (například zemědělské usedlosti, chalupy, kapličky, Boží muka) ale zároveň i venkovských kostelů, zámečků, tvrzí a podobně. Pro rok 2014 musí být realizace projektu zahájena a ukončena v tomto roce 2014.

- **Program restaurování movitých kulturních památek**

Tento program poskytuje finanční příspěvky na náklady s obnovou (restaurování) movitých kulturních památek. Jde především o významná díla výtvarných umění nebo uměleckořemeslných prací. Pro rok 2014 je vyčleněno 14 000 000 Kč.

- **Program Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností**

Tento program byl založen v roce 2008 na obnovu památkového fondu, kde obnovu neumožňují jiné programy Ministerstva kultury. Finance z programu jdou na zachování a obnovu nemovitých kulturních památek, které se nalézají mimo památkové rezervace a zóny, nejsou národními kulturními památkami, a které nejsou ve vlastnictví České republiky. Program je administrován prostřednictvím obcí s rozšířenou působností. Rozpis

státní finanční podpory pro rok 2014 pro obecní úřady těchto obcí činí 118 750 000 Kč. Berounu je přiznáno 544 000 Kč.

- **Program Podpora pro památky UNESCO**

Tento program zřídilo Ministerstvo kultury ČR poprvé v roce 2008 a hlavním cílem bylo splnit závazky, které České republice vyplývají z přijetí Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Byly vytvořeny tři prioritní oblasti pro čerpání finančních prostředků: tvorba management plánů, vědecko-výzkumné aktivity a prezentace, propagace a edukace statků UNESCO. Dotace jsou administrovány odborem památkové péče Ministerstva kultury ČR. Památky musí být samozřejmě zapsány na Seznamu světového dědictví.

- **Program Podpory občanských sdružení v památkové péči**

Tento program podporuje veřejně prospěšné projekty předložené občanskými sdruženími nebo jinými subjekty, jejichž činnost napomáhá k ochraně nemovitého i movitého památkového fondu v ČR. V roce 2014 činí tato podpora 4 780 000 Kč.

- **Program Podpora záchranných archeologických výzkumů**

Program byl založen společně ministerstvem kultury a financí jako jeden z nástrojů plnění mezinárodních závazků České republiky podle Úmluvy o ochraně archeologického dědictví Evropy.

Dále mohou být zřizovány programy s mimořádnými dotacemi na záchranu kulturních památek a kulturního dědictví po živelných pohromách, například Podpora záchran a obnovy kulturních památek poškozených povodní a přívalovými dešti v červnu r. 2013.⁵³

⁵³ Ministerstvo kultury. *Granty a dotace*. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.mkcr.cz/granty-a-dotace/default.htm>>

3.6.3. Dotace na úrovni krajů ČR

Každý kraj v České republice má financování a dotování kulturních památek a kulturního dědictví upraveno jinak a já se, vzhledem k praktické části práce, zaměřím na kraj Středočeský. Granty a dotace jsou základní formou poskytování finančních příspěvků z krajského rozpočtu obcím, institucím i jednotlivcům, návrhem na rozdělení grantů se obvykle zabývá příslušná grantová komise. Pokud částka nepřesáhne 200 000 Kč, rozhoduje o konečném rozdělení Rada kraje, u vyšších částek a příspěvků obcím Zastupitelstvo kraje.⁵⁴

Středočeský kraj, stejně jako ostatní kraje, vypisuje každý rok dotační programy, které jsou zaměřeny především na vyvážený rozvoj Středočeského kraje. Odbor kultury a památkové péče spravuje Středočeský fond kultury a obnovy památek. Pro rok 2014 má Středočeský fond kultury a obnovy památek těchto pět prioritních oblastí:

- podpora obecních knihoven
- podpora obnovy kulturních památek
- podpora drobných památek
- podpora kultury, historických akcí a slavností
- podpora divadla⁵⁵

Kulturních památek a kulturního dědictví se týká druhý a třetí bod (podpora obnovy kulturních památek, podpora drobných památek). Bod číslo čtyři (podpora kultury, historických akcí a slavností) by se dal použít pro moji praktickou část, kde předkládám projekt naučné stezky zaměřené na památky drobné sakrální architektury na Berounsku. V rámci každého fondu lze požádat na jeden projekt vždy jen o jednu dotaci, nelze tedy v jednom roce požádat o dotaci například z podpory drobných památek a zároveň o dotaci z podpory kultury, historických akcí a slavností. Zároveň lze také v rámci jedné oblasti

⁵⁴ Středočeský kraj. *Grantová a dotační řízení*. [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/grantova-a-dotacni-rizeni/>>

⁵⁵ Středočeský kraj. *Středočeský Fond kultury a obnovy památek*. [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/grantova-a-dotacni-rizeni/stredocesky-fond-kultury-a-obnovy-pamatek/>>

podpory podat pouze jednu žádost. Žádosti pro rok 2014 bylo možno podávat v termínu od 9. listopadu do 20. prosince 2013.⁵⁶

Žadatelem o dotaci v oblasti podpora obnovy kulturních památek může být pouze vlastník této památky, která musí být zapsána v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky, musí se nacházet na území Středočeského kraje a zároveň nesmí být ve vlastnictví Středočeského kraje. Požádat lze o dotaci v rozmezí 50 000 - 500 000 Kč a minimální spoluúčast žadatele je 5%.⁵⁷

Žadatelem o dotaci v rámci oblasti podpora drobných památek může být pouze vlastník památky, která musí být zapsána v Ústředním seznamu kulturních památek České republiky, nebo vlastník drobné neprohlášené památky. Památka se také musí nacházet na území Středočeského kraje a nesmí být v jeho vlastnictví. Lze požádat o dotaci v rozmezí 10 000 - 150 000 Kč a minimální spoluúčast žadatele je 5%. Tato dotace se vztahuje na drobné památky a architekturu umístěnou převážně na veřejných prostranstvích, u komunikací nebo ve volné krajině, jako například Boží muka, smírčí kříže, kapličky, křížové cesty, pomníky a pomníčky padlých, pamětní desky. Také lze dotace poskytnout na zpřístupnění uzavřených objektů pro turisty k nahlédnutí – osazení mříží na uzavřené objekty.⁵⁸

3.6.4. Dotace na úrovni obcí

Každá obec stanoví v návaznosti na svůj městský rozpočet, kolik peněz vyčlení na kulturní památky a kulturní dědictví. Je na rozhodnutí zastupitelstva, kolik prostředků a z jakých

⁵⁶ Středočeský kraj. *Středočeský Fond kultury a obnovy památek*. [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/grantova-a-dotacni-rizeni/stredocesky-fond-kultury-a-obnovy-pamatek/>>

⁵⁷ Středočeský kraj. *Podpora obnovy kulturních památek*. [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/grantova-a-dotacni-rizeni/stredocesky-fond-kultury-a-obnovy-pamatek/podpora-obnovy-kulturnich-pamatek.htm>>

⁵⁸ Středočeský kraj. *Podpora drobných památek*. [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/grantova-a-dotacni-rizeni/stredocesky-fond-kultury-a-obnovy-pamatek/>>

programů poskytnou vlastníkům památek na území dané obce. Větší množství finančních prostředků obvykle poskytují obce, na jejichž území se nachází městské památkové rezervace či městské památkové zóny a tím také vyšší počet nemovitých kulturních památek. Obce často zřizují fondy pro poskytování podpory vlastníkům památek a finanční prostředky rozdělují podle dopředu přesně daných kritérií.

Existují i další možnosti získání dotací, například od různých občanských sdružení nebo nadací, známá je Nadace Via. To je soukromá nezávislá česká nadace, která vznikla v roce 1997 a pomáhá rozvíjet komunitní život českých měst, posiluje neziskové organizace, investuje do jejich profesionálního rozvoje a pomáhá obnovovat zpřetrhané tradice filantropie a dárcovství v České republice.⁵⁹

3.7. Ochrana a obnova drobné sakrální architektury

Kulturní dědictví má pro lidstvo nevyčíslitelnou hodnotu a pro ni bychom jej měli chránit. Nejčastěji jde o dědictví architektonické. Staveb a objektů, které mají určitou hodnotu, je mnohem více než těch prohlášených kulturními památkami. Pokud nebudeme pečovat o drobnou církevní architekturu, tak zcela zmizí podoba české krajiny, jak jí zatím známe. Objekty jsou s krajinou natolik spojeny, že už je takřka ani nevnímáme. Proto je velmi důležité si uvědomit potřebnost péče a jejich záchrany. Sakrální architektura stojí především na věřících lidech vzhledem a k tomu, že se jejich počet stále snižuje, začíná mít tak spíše umělecký charakter.

Nejdůležitější pro zachování památek jsou proto vlastníci, kteří mají největší odpovědnost a společně se stavebníky a investory rozhodují, co se s danou stavbou stane. Památková péče může pomoci, může něčemu zabránit, ale nemůže nahradit úlohu vlastníka. Je také důležité vymezit kulturní hodnoty památky, protože objekty jsou velice rozmanité (je rozdíl např. mezi historickou hodnotou chrámu sv. Víta na Pražském hradě a hotelem a

⁵⁹ Nadace Via. *Kdo jsme*. [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: < <http://www.nadacevia.cz/cz/o-nadaci/kdo-jsume> >

televizním vysílačem na Ještědu). V současné době se vymezují pojmy podle knihy „Moderní památková péče“ od Aloise Riegla, jde o hodnotu stáří, historickou hodnotu a uměleckou hodnotu. Dříve se totiž za hodnotné považovaly objekty velmi staré, od významných tvůrců, nebo s velkou uměleckou hodnotou. Ovšem v průběhu 20. století se pojem kulturní hodnota posunul, stáří či umělecká kvalita nejsou už jediná kritéria. A co vlastně chráníme?

- *Základem evropské kulturní tradice je úcta k **historickému originálu**. Historickým originálem nejsou myšleny pouze konstrukce související se vznikem stavby, ale i mladší, pokud již získaly památkovou hodnotu (např. Plečnickovy úpravy Pražského hradu).*
- ***Vzhled** patří k základním kvalitám historických stav a neměl by být navrhovanými úpravami dotčen.*
- ***Věrohodnost** (autenticita, opravdovost) je pro uchování a vnímání architektonického dědictví velmi důležitá. Týká se jak architektonického ztvárnění, tak užitých materiálů.*
- ***Hledisko celku** Evropská charta architektonického dědictví z roku 1975 říká: „Po dlouhou dobu se chránily a restaurovaly nejvýznamnější památky, aniž by se dbalo na jejich prostředí. Ony však mohou ztratit velkou část svého charakteru, jestliže se toto prostředí změnilo. Kromě toho celky, i když jim chybí význačné stavby, mohou poskytovat kvalitu prostředí, která z nich činí rozmanitá a členitá umělecká díla. Jsou to také tyto celky, které je třeba chránit jako takové.“ Ochrana urbanistického celku předpokládá nejen zachování jeho hodnotných součástí, ale také eliminaci prvků, které by byly na úkor jeho nerušeného vnímání.⁶⁰*

3.7.1. Základní prostředky péče o drobnou sakrální architekturu

Nejdůležitějším prostředkem péče o historické stavby je pravidelná údržba, pro zachování památek je důležité také jejich využití, které ovšem musí být přiměřené. Nejvhodnější pro

⁶⁰ Národní památkový ústav. *Obecné informace*. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/pro-vlastniky/obecne-informace/>>

udržování kulturních památek jsou odpovídající tradiční postupy a materiály, kterými byly udržovány po rozhodující období své existence. Univerzálním pojmem, který zahrnuje mnoho přístupů ke kulturním památkám, je obnova. Do tohoto pojmu můžeme zahrnout údržbu, opravu, rekonstrukci, konzervaci, restaurování, nebo přestavbu a adaptaci.⁶¹

Pojem restaurování se radikálně změnil ve 20. století. Do té doby se totiž restaurování chápalo jako uvádění památek do předpokládaného původního stavu, tedy něco jako dnešní rekonstrukce. „*V současné době se pojem restaurování užívá pro vysoce kvalifikovaný způsob obnovy, který v sobě zahrnuje maximální důraz na zachování autenticity díla.*“⁶² Památka se musí nejprve prozkoumat a zdokumentovat. Restaurování památek se také věnuje Benátská charta z roku 1964. Podle tohoto dokumentu je restaurování „*operací, která má podržet výjimečný charakter. Jejím cílem je zachovat a odhalovat estetické a historické hodnoty památky a zakládá se na respektování staré podstaty a autentických dokumentů.*“⁶³ Restaurování se ale nepoužívá jen ve vztahu k uměleckým dílům, ale je i obecným prostředkem památkové péče.

Dalším pojmem při obnově kulturních památek je rekonstrukce, bohužel se ale nepoužívá vždy ve správné souvislosti. Má dva definované významy a nepřekrývá se s opravou. V prvním znamená obnovení a ve druhém přestavbu, kdy obnovení je bráno jako znovu-postavení či znovu-sestrojení a přestavbou je například rekonstrukce kanalizace. Smyslem rekonstrukce ale není vracet historickým objektům automaticky starší podobu.

Konzervací se nemění podoba kulturní památky, její snahou je prodloužení existence dochovaného stavu. Používá se u památek, u kterých je jejich hodnota především dokumentární, estetická, případně emocionální a jejich periodické obnovování by bylo nesmyslné.⁶⁴

⁶¹ Národní památkový ústav. *Obecné informace*. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/pro-vlastniky/obecne-informace/>>

⁶² tamtéž

⁶³ Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel (Benátská charta, 1964)

⁶⁴ Národní památkový ústav. *Obecné informace*. [cit. 2014-02-15]. Dostupné z WWW: <<http://www.npu.cz/pro-vlastniky/obecne-informace/>>

3.7.2. Opravy drobných sakrálních objektů

Jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, při zachování památek hrají nejdůležitější roli vlastníci a mají také největší odpovědnost. V Listině základních práv a svobod se uvádí (článek 11 odst. 3): „*Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.*“⁶⁵ Toto ještě doplňuje článek 35 odst. 3: „*Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.*“⁶⁶ Nemělo by být rozhodující, zda je objekt evidován v Ústředním seznamu památek, drobné sakrální stavby bychom měli zanechat a uchovat především pro další generace. Ačkoliv je již pečováno o mnoho objektů, například Božích muk či křížů, stále zůstává celá řada sakrálních objektů, které chátrají a o které se bohužel nikdo nestará. Povinnost pečovat o památky má tedy především jejich vlastník, ať už soukromá osoba, instituce či obec. Může přispět také stát, ale i skupiny dobrovolných aktivistů.⁶⁷

Drobné sakrální stavby vznikly v určité době a jsou tedy více či méně poznamenané nějakým slohem. Ten se projevuje jak v celkovém pojetí, tak i architektonickými prvky a detaily (například orámování oken a dveří, ornamenty, písmena, letopočty). Každý, kdo chce takové památky opravovat, by měl mít za cíl především uchovat všechny tyto znaky a v chybějících částech je doplnit. Pokud se nějaký detail poškodí či odstraní, je stavba ochuzena jak z pohledu estetického, tak i o možnost určit v budoucnu sloh a časové zařazení. Pro zachování autentičnosti je také potřeba použít vhodné materiály a technologie. U objektů, které jsou evidovány v Ústředním seznamu kulturních památek je vlastník povinen vyžádat si před případnou opravou pokyny a doporučení odborného pracoviště památkové péče, kterými se musí v průběhu rekonstrukce řídit. Ovšem konzultace s pracovníky památkové péče jsou doporučovány vždy, i když objekt není veden v jejich evidenci.⁶⁸

⁶⁵ Ústavní zákon č. 2/1993 Sb, Listina základních práv a svobod

⁶⁶ tamtéž

⁶⁷ NUŠEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 121

⁶⁸ NUŠEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 122-123

Při přípravě renovace by mělo být základem fyzické zabezpečení objektu, tedy statika, doplnění chybějící části zdiva, cihel v záklenku otvoru atd. Je nutno také odstranit prorůstající náletové keře a stromky, které často tato narušení způsobují. Také je vždy potřeba ořezat části větví blízkých stromů, které se o zdivo či střechu opírají, nebo je ošlehávají.⁶⁹

Při opravě u zděných staveb by měla být použita vápenná omítka s hladkým povrchem, protože hrubá nahození jsou jako neslohové naprosto nepřijatelné. Co nejpečlivěji by měly být dodržovány profily provedené v omítce a také drobné nepravidelnosti starých omítnutí, protože přísné úpravy mohou působit stroze a setřít přirozený punc stáří. Co se týká barevnosti, nejjednodušší a nejpůsobivější je obílení vápnem, častá je i kombinace vystupujících bílých článků a vlastních, např. okrových či žlutooranžových ploch, především u členitějších staveb pak architektonická plocha lépe vyniká.

Kamenné části neoklepáváme, neosekáváme ani nepřebroušujeme, protože by to kámen zbavilo nejen ochranné krusty, vytvořené stářím, ale také by bylo ztraceno původní kamenické opracování. Pokud potřebujeme kámen vyspravit, nepoužíváme cement, který se od něj liší barvou, strukturou a fyzikálními vlastnostmi, ale použijeme tzv. umělý kámen, který se připraví smícháním 5 lžic plaveného říčního písku, 2 lžic obyčejného hašeného, uleželého vápna a půl lžice cementu. Místo vysprávky musíme předem vyčistit.

Jako střešní krytina jsou nejčastěji používané tašky bobrovky, ale opravu lze provést i staršími taškami, které jsou většinou kvalitnější než bobrovky současné. V poslední době je například na kostely používán jako krytina plech, který ovšem v žádném případě nenahradí plasticitu a barevnost tašek. Měla by být také udržována a podle potřeby doplňována původní dlažba. Přijatelné nejsou moderní kachlíkové dlaždice či leštěné žulové nebo mramorové desky. Vhodné jsou například ostře pálené červené cihly nebo pískovcové desky. Snaha je především o to, aby nové materiály co nejvíce splynuly s historickým charakterem stavby.

⁶⁹ NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 123

Kovové části by neměly být natírány vrstvou laku na železo, ale po zbavení rzi by měly být natírány jako podkladovou barvou suříkem a navrch tuhovým práškem-grafitem, smíchaným s fermeží. Ovšem vždy je doporučeno Ústavem státní památkové péče, aby bylo použití určitého přípravku konzultováno s odborníkem.

Zapomínat by se nemělo ani na okolí objektu, jako například na schůdky, zídky ale i přilehlé prostředí. Nejvhodnější je prostý, nezaplevelený trávník bez sypaných či betonově dlážděných cestiček, často byly také drobné sakrální stavby doprovázeny dvojicí či větší skupinou stromů, nejčastěji lip, čehož bychom se měli i nadále držet a podpořit tak tradiční ráz české krajiny.⁷⁰ Stejný systém by měl být pro zachování tradičního rázu české krajiny dodržován i dnes, bohužel jsem při sběru podkladů pro moji praktickou část diplomové práce byla svědkem spíše opačného postupu. Často byly v nedávné době stromy v blízkosti sakrálních objektů pokáceny a nově již vysazeny nebyly. Charakter prostředí je tak výrazně pozměněn.

⁷⁰ NUSEK, J., SVOBODA, J. a kol., *Příběh kapliček (Drobné sakrální objekty na Podblanicku)*, s. 124-125

4 Praktická část

Název projektu: **Naučná stezka „Po stopách drobné církevní architektury“**

Název operačního programu: ROP NUTS 2 Střední Čechy

Prioritní osa: 2. Cestovní ruch

Oblast podpory: 2.2 Veřejná infrastruktura a služby cestovního ruchu

Název žadatele: **Město Beroun**

4.1. Analýza výchozího stavu a důsledků projektu

4.1.1. Výchozí stav projektu

Město Beroun se nachází na soutoku řek Berounky a Litavky, v exponované poloze v jihozápadním zázemí hlavního města Prahy. Dopravně je napojen na dálnici D5 spojující Prahu s Plzní a jihovýchodním Německem a na 3. tranzitní železniční koridor, který v ČR spojuje Cheb, Plzeň, Prahu a Ostravu. Kromě této významné dopravní polohy je Beroun a jeho okolí oblastí s vysokým potenciálem pro rozvoj cestovního ruchu. Roli hraje především velké množství přírodních a kulturních aktivit, architektonických památek a výše zmiňovaná výhodná poloha a dopravní dostupnost.

Město Beroun je obcí s rozšířenou působností, ty po zrušení okresních úřadů převzaly některé z jejich funkcí, jednou z nich je i koncepční činnost týkající se cestovního ruchu - koordinace budování veřejné infrastruktury pro další rozvoj cestovního ruchu zahrnující naučné stezky, cyklostezky, turistické trasy, kempy, veřejná tábořiště apod.

Cyklistika, zejména cykloturistika, je v současné době jednou z těch aktivit, které zaznamenávají mezi obyvateli a turisty značný nárůst zájmu a oblíbenosti. Cykloturistika je vnímána jako nová, ekonomicky dostupná alternativa trávení volného času a jako prostor pro aktivní pohyb v ekologicky stabilním území během prázdnin a dovolené. V běžném, každodenním životě, představuje pohyb na kole způsob relaxace a zlepšování zdravotní kondice a kromě toho představuje alternativní formu dopravy přátelskou

k životnímu prostředí. Významný je i přínos cyklistiky pro relativně nerušící mobilitu návštěvníků v přírodním i městském prostředí a tím i pro rozvoj cestovního ruchu.

Město Beroun, jako garant projektu „Naučná stezka „Po stopách drobné církevní architektury“ zamýšlí propojit cykloturistiku i pěší turistiku s poznáním a doplnit aktivní pohyb o nový produkt. Tím je vytvoření naučné stezky seznamující její uživatele s drobnou církevní architekturou v berounském regionu.

4.1.2. Popis projektu

Cílem projektu je vybudovat v berounském regionu naučnou stezku „Po stopách drobné církevní architektury“, která bude napojená na nově proznačenou cyklotrasu a podle místních možností bude dostupná i po stávajících turistických cestách. Naučná stezka bude mít 23 hlavních zastavení u jednotlivých objektů církevních památek, u každé bude instalována tabule s informací, jejíž součástí bude zejména období vzniku, stavebně – historický popis, technické zajímavosti apod. Tato fakta budou v souladu s fakty uvedenými v popisných kartách všech památek, které jsou přílohou této práce.

Dále budou v rámci projektu na některých vytipovaných stanovištích podle místních a majetkových podmínek osazeny lavice se stolem, odpadkové koše a stojany na kola.

Další součástí projektu bude vytvoření loga naučné stezky, to by mělo vzejít z vyzvané veřejné soutěže na autora, logo bude poté součástí všech propagačních materiálů, marketingu a publicity.

V neposlední řadě vznikne informační leták s cyklomapou a turistickými trasy s vyznačením jednotlivých zastávek naučné stezky a s podrobnými popisy všech objektů drobné církevní architektury. Propagační letáček bude obsahovat nejdůležitější kontaktní údaje a informace pro cykloturisty. Materiál bude obsahovat i informace o cyklopůjčovnách, prodejnách a opravnách kol.

4.1.3. Projektový tým

Město Beroun má kvalitní projektový tým, který se podílí na přípravě a řízení projektů financovaných ze Strukturálních fondů EU. Jeho členy jsou nejen zástupci města Beroun,

ale také zástupci partnerů projektů. Členové projektového týmu mají bohaté zkušenosti s realizací mnoha obdobných projektů.

Tento tým je schopen správně absolvovat celý projektový cyklus, v **přípravné fázi** od správného zformulování projektového záměru, po zadání zpracování potřebných stupňů technických a projektových dokumentací, až po zajištění inženýrské činnosti – tzn. dokladů stavebního úřadu, pozemkové agendy a zajištění bezchybné organizace zadávacího řízení na zhotovitele. V **realizační fázi** je pak schopen zajistit pružné řízení projektu včetně projednávání řady změny, zpracování monitorovacích zpráv, dále správně finančně řídit projekt (oddělené účetnictví, správnost zaúčtování jednotlivých položek, zaevidování majetku). Tým má zkušenosti rovněž s **fází udržitelnosti a s ukončením realizace projektů**, od převzetí díla od zhotovitele po kolaudaci a závěrečné vyúčtování.

V projektovém týmu jsou obsazeny tyto funkce:

- projektový manažer
- zástupce projektového manažera
- člen - statutární zástupce žadatele
- člen - architekt
- technický manažer
- finanční manažer
- právník
- členové – zástupci partnerů projektu

Fungování projektového týmu:

Projektový tým je řízen projektovým manažerem. Ten svolává pozvánkami členy projektového týmu k pracovním schůzkám pořádaným v zasedací místnosti městského úřad Beroun a dle potřeby v realizační fázi na místě stavby. Projektový manažer pořizuje ze schůzek písemný zápis s důrazem na soupis úkolů a termíny jejich plnění.

V realizační fázi budou schůzky projektového týmu minimálně 1 x za měsíc. Ve fázi udržitelnosti projektu pak dle potřeby, minimálně však jednou za půl roku. Kromě tohoto režimu se nad řešením konkrétních specifických problémů může scházet jen určitá část členů projektového týmu, kterých se daný problém týká. Vždy by však měl být přítomen

popř. informován manažer projektu, který vede centrální archiv všech dokumentů i zápisů a záznam z jednání a pracovních schůzek.

4.1.4. Soulad projektu s rozvojovými strategiemi

Rozvojové strategie na národní úrovni:

Koncepce státní politiky cestovního ruchu v České republice na období 2014 – 2020

Priorita: zkvalitnění nabídky cestovního ruchu

zpřístupňování kulturního dědictví ČR pro rozvoj cestovního ruchu

Rozvojové strategie na úrovni regionu:

Program rozvoje cestovního ruchu ve Středočeském kraji

Priorita: zpřístupnění a rozvoj kulturních a historických objektů v regionu pro potřeby cestovního ruchu

Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje

Priorita: rozvoj sítě cyklotras a cyklostezek včetně příslušné infrastruktury

Generel cyklistických tras a cyklostezek na území Středočeského kraje

Priorita: Návrh nových tras pro ucelení a doplnění stávající sítě cyklistických tras a stezek

Program rozvoje územního obvodu Středočeského kraje

Priorita: aktivní využívání objektů kulturního dědictví jako součást turistické infrastruktury

Rozvojové strategie na úrovni místní:

Strategický plán rozvoje města Beroun

Priorita: Beroun – město cestovního ruchu, Beroun – koordinátor rozvoje cestovního ruchu

Cyklistický generel Města Berouna

Priorita: značení cyklotras a dobudování úseků cyklostezek k napojení dálkových cyklotras

4.1.5. Výstupy a výsledky projektu

Výstupem projektu Naučná stezka „Po stopách drobné církevní architektury“ bude:

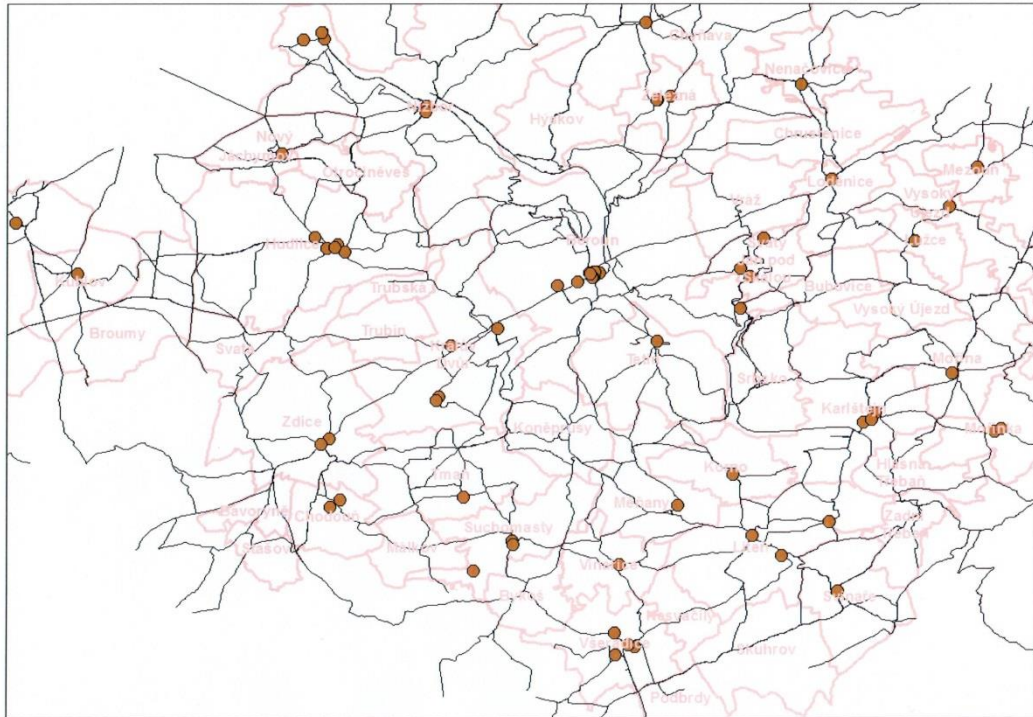
- naučná stezka s 23 zastávkami a dalšími 21 objekty drobné architektury, informační tabule jako součást naučné stezky

- drobný mobiliář u některých zastávek – odpočívky: lavice, stůl, stojan na kola, odpadkové koše
- proznačená cyklotrasa propojující zastávky naučné stezky
- logo naučné stezky
- leták naučné stezky – průvodce pro uživatele s cyklomapou a s vyznačenými turistickými trasami

4.2. Analýza trhu

4.2.1. Cílové skupiny

Berounský region patří k lokalitám s mnoha atraktivitami pro cestovní ruch. Přitažlivost města Beroun a okolí z hlediska cestovního ruchu je navíc posílena existencí dvou chráněných krajinných oblastí v jeho těsném zázemí, Chráněné krajinné oblasti Křivoklátsko a Chráněné krajinné oblasti Český kras, Beroun by tak mohl být chápán jako vstupní brána do obou oblastí. Nedílnou součástí regionu je jeho velmi bohatá historie, ve správním území města Beroun jako obce s rozšířenou působností se nachází několik desítek památkově chráněných objektů s významnou historickou i architektonickou hodnotou. Mezi ně se řadí i stavby drobné církevní architektury, které nebývají tolik mediálně známé jako památky většího rozsahu – kostely, kaple, hrady, zámky apod.

Mapa znázorňuje pověřené správní území města Beroun s vyznačením objektů nemovitých kulturních památek (nejsou zde areály památek – zámky, hrady, statky).

Cílová skupina projektu byla rozdělena do podskupin a její členové byli charakterizováni z hlediska demografického (dle věku), z hlediska socioekonomického (dle povolání, příjmů, vzdělání), z hlediska životního stylu a z hlediska geografického (dle místa původu).

Cílové skupiny, kterých se projekt týká, lze rozdělit do následujících skupin:

Podle místa původu:

zahraniční

- turisté přijíždějící do Prahy
- turisté přijíždějící do berounského regionu

tuzemští

- obyvatelé města Beroun a jeho okolí

- obyvatelé Prahy a pražského regionu
- tuzemští turisté přijíždějící do Prahy
- tuzemští turisté přijíždějící do Berouna a západní části Středočeského kraje

Podle motivace:

turisté přijíždějící za poznáním

- zájemci o historii, architekturu, sakrální památky, industriální památky
- zájemci o přírodní památky

turisté přijíždějící za relaxací

turisté přijíždějící za aktivním pobytem/sportem

- aktivní sportovci
- rekreační sportovci (pěší turisté, cykloturisté)

zájemci o zábavu

Podle statutu:

rodiny s dětmi

senioři

jednotlivci (zejména mladší do 34 let)

partnerské a manželské páry

organizované skupiny dětí a mládeže

organizované skupiny profesního cestovního ruchu

Místní cílové skupiny:

provozovatelé zařízení cestovního ruchu

místní obyvatelé

4.2.2. Partneři projektu

Projekt naučné stezky je postaven na partnerství Města Beroun s organizacemi či jednotlivci, kteří jsou pro realizaci projektu prospěšní, případně s těmi, se kterými Město Beroun spolupracuje dlouhodobě i na jiných projektech týkajících se nejen výstavby infrastruktury pro rozvoj cestovního ruchu. Spolupráce se projevuje ve všech projektových fázích, vždy ve vazbě na zkušenosti a odbornost jednotlivých partnerů, a to ve fázi:

- přípravné
- realizační
- udržitelnosti

Partnery projektu jsou:

1. Klub českých turistů

Historie klubu sahá do roku 1888, kdy byl založen skupinou vlastenců okolo Vojty Náprstka. Dnes má necelých 40 tisíc členů, z toho téměř čtvrtinu mládeže.

Do projektu bude partner zapojen ve všech jeho fázích, v přípravné fázi budou probíhat konzultace při tvorbě trasy naučné stezky a jejím napojení na značené trasy Klubu českých turistů, ve fázi realizační budou obnoveny, případně doplněny turistické značky. Ve fázi udržitelnosti se bude partner podílet na propagaci projektu a zejména na následné údržbě značení.

2. Muzeum Českého krasu Beroun

Muzeum Českého krasu sídlí od roku 1965 v nejstarším měšťanském domě v Berouně – Jenštejnském. S Městem Beroun spolupracuje dlouhodobě v mnoha oblastech. V rámci projektu se bude v přípravné fázi podílet po odborné stránce při přípravě prezentačních materiálů, informačního obsahu naučné stezky a poskytne odborné podklady pro tvorbu textových částí naučných panelů k jednotlivým církevním objektům. Ve fázi realizace se bude účastnit na kontrolních prohlídkách stavby a ve fázi udržitelnosti bude podle svých možností poskytovat součinnost při zpracování monitorovacích zpráv a monitorovacích hlášení a spolupracovat při propagaci projektu.

3. Michal Táborský – Kola u Michala

Partnerova firma má téměř 20 letou tradici v poskytování služeb v oblasti cyklistiky. V roce 1995 otevřela prodejnu (maloobchod, údržba, servis) v Berouně - Závodí, v Karlově ulici, kde své služby nabízí dodnes. V projektu je zapojen jako garant za oblast cyklistickou, bude zodpovídat za projektovou dokumentaci vedení cyklotrasy, bude se účastnit kontrolních prohlídek i přejímky dopravního značení a ve fázi udržitelnosti bude v rámci svého podnikání projekt propagovat. V jeho obchodě budou rovněž k dispozici pro zájemce propagační materiály a letáky.

4. Vybrané obce, na jejichž území se nacházejí jednotlivé zastávky naučné stezky

Partnerství s obcemi bude probíhat na základě mezi obecní spolupráce, jednotlivé obce se v souladu s uzavřenými partnerskými smlouvami budou podílet v době udržitelnosti na finančním krytí nákladů na provoz, drobné opravy a údržbu naučné stezky.

5. Informační turistická centra v regionu

Úkolem informačních center bude především propagace projektu ve fázi udržitelnosti, budou distributoři letáků vydaných v rámci tohoto projektu.

4.2.3. Analýza konkurence

Výsledky analýzy konkurence, tedy stávajících naučných v berounském regionu, vychází z dostupných veřejných údajů i vlastního šetření.

Počet naučných stezek:

Střední Čechy	128
hlavní město Praha	39
okres Beroun – berounský region	14

Naučné stezky v okrese Beroun (berounském regionu):

- Dendrologická stezka Lesů ČR (Solvayovy lomy)
- Dětská pohádková stezka Lesů ČR (Solvayovy lomy)
- Naučná stezka Koukolova hora – Kotýz
- Naučná stezka lesní panorama (Velíz)
- Naučná stezka přírodní rezervací Karlštejn
- Naučná stezka Oppidum Stradonice
- Naučná stezka Solvayovy lomy
- Naučná stezka Svojánský okruh
- Naučná stezka Tetínské vyhlídky
- Naučná stezka Zlatý kůň
- Přírodní stezka údolí ticha
- Školní naučná stezka Brdatka – Talichovo údolí
- Vodácká naučná stezka Berounka
- Cyklostezka s naučnou stezkou Po stopách českých králů⁷¹

Z uvedeného jmenného seznamu vyplývá, že žádná ze stávajících naučných stezek v berounském regionu není zaměřená ani na architekturu, ani na církevní památky, proto je nelze považovat za konkurenci tohoto projektu.

4.2.4. Výše očekávané poptávky

Cílem kapitoly je analyzovat výši očekávané poptávky po připravovaném produktu, tzn. zjistit budoucí zájem o návštěvu naučné stezky „Po stopách drobné církevní architektury“, zejména ve vazbě na definované cílové skupiny projektu.

⁷¹ Stezky.info. *Naučné stezky v okrese Beroun*. [cit. 2013-11-15]. Dostupné z WWW:<
<http://www.stezky.info/ns/naucnestezky/naucne-stezky-stredni-cechy/naucne-stezky-okres-beroun>>

1. Základní data a fakta o cestovním ruchu v České republice

Cestovní ruch je jedním z největších a nejrychleji se rozvíjejících průmyslů světa. Zahrnuje zejména dopravu, turistická zařízení, poskytování stravování a ubytování, služby cestovních kanceláří, průvodcovské služby, turistická informační centra.

Cestovní ruch představuje souhrn služeb cestovního ruchu v určitém prostředí a jeho cílem je uspokojování potřeb klientů. V případě volby - služby v cestovním ruchu je to především:

- cestování,
- poznávání,
- rekreace,
- aktivní odpočinek.

Rozvoj cestovního ruchu a jeho subjektů znamená nejen hospodářský přínos, ale má pozitivní vliv na zachování původních tradic a kultur, na ochranu životního prostředí a je důležitým faktorem pro soužití různých kultur a poznávání tradic. Odvětví cestovního ruchu patří mezi nejvýznamnější součásti národního i světového trhu.

Cestovní ruch má vliv na:

- zaměstnanost,
- tvorbu nových pracovních příležitostí,
- podporu rozvoje malého a středního podnikání,
- koloběh finančních prostředků,
- příjem do státního rozpočtu,
- záchranu kulturních, uměleckých a historických památek,
- zvýšení všeobecné vzdělanostní úrovně a životního standardu obyvatelstva,
- stimulování investic do místní infrastruktury.

Výdaje, které zaplatí účastníci, odrážejí:

1. sociálně-ekonomické postavení klienta ve společnosti,
2. cenu služeb a zboží v navštívené zemi,

3. spokojenost klienta se službou.

Dopady cestovního ruchu na území, místní obyvatelé mohou být pozitivní i negativní.

Mezi pozitivní dopady, které cestovní ruch přináší, patří například:

- nová pracovní místa,
- zvýšení finančních příjmů obce i obyvatel,
- rekonstrukce kulturních památek,
- zlepšení infrastruktury (doprava, parkoviště).

Negativní dopady spočívají především v:

- ohrožení přírodního bohatství,
- ztrátě jedinečnosti specifické lokální kultury, památky,
- negativnímu vnímání návštěvníků místními obyvateli,
- ztrátě soukromí místních obyvatel.

Proto by veškeré aktivity spojené s cestovním ruchem měly být realizovány tak, aby se minimalizovala případná negativa, tzn. je důležitá snaha o dlouhodobou udržitelnost těchto aktivit.

Česká republika má mimořádné předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu vzhledem ke svému kulturnímu a přírodnímu bohatství. Z hlediska mezinárodního cestovního ruchu hraje důležitou úlohu i její poloha ve středu Evropy a sousedství se zeměmi EU.⁷²

Bilance cestovního ruchu (v mil.)

V mil. Kč	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Bilance služeb	13236,7	16564,4	36937,1	45088,4	49707,1	65858,7	26986,3
Příjmy	219151,1	247084,8	282411,4	314032,3	341534,3	370308,5	385296,4
Doprava	60556,3	69859	76701,5	85700,7	101840,5	105987,3	103359,4

⁷² CzechTourism. *Základní informace*. [cit. 2013-10-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/>>

Cestovní ruch	100310,1	107231,8	112234,4	124744,2	129009,3	122032,3	122469,9
Ostatní služby	58284,7	69994	103587,4	110684,5	110684,5	142288,9	159467,1
Výdaje	205914,4	230520,4	245474,3	268943,9	291827,2	304449,8	358310,1
Doprava	33725,7	47571,4	56254,1	62140,7	73128,4	75663,1	75961,6
Cestovní ruch	54419,2	58398	57777,6	62174,3	73486,3	77487,1	77160,1
Ostatní služby	117769,5	124551	131442,6	144628,9	145212,5	151299,6	205188,4

Od roku 2003 stouply devizové příjmy v roce 2009 na 122 469,9 mil. Kč

Zdroj: ČNB, údaje k 10. 3. 2009 publikováno na www.CzechTourism.cz, v sekci statistika, Platební bilance od r. 2003.⁷³

2. Nárůst počtu hostů v hotelech v České republice v roce 2013

Podle aktuálních výsledků ČSÚ vzrostl počet hostů v hotelech ČR za posledních pět měsíců roku 2013 o 3,4% v porovnání stejného období roku loňského. Od ledna do května roku 2013 počet přenocování hostů v hotelech ČR meziročně vzrostl o 3%.

3. Návštěvnost turistických informačních center v ČR

(zdroj: Agentura CzechTourism)

Turistická informační centra certifikovaná agenturou CzechTourism sledují od 1. ledna 2011 svou návštěvnost pomocí jednotného systému monitoringu. Tento moderní způsob vedení statistik usnadňuje práci s daty infocentrům i regionálním organizacím cestovního ruchu.

⁷³CzechTourism. *Aktuální informace.* [cit. 2013-10-06]. Dostupné z WWW:<<http://www.czechtourism.cz/statistiky/aktualni-informace/>>

Monitoring sleduje kromě počtu návštěvníků také dotazy, které pracovníci infocentra zodpověděli mailem nebo telefonem. V celkovém přehledu je tak možné zjistit, jaké formy komunikace lidé využívají nejčastěji.

Data ze systému leden 2011:

- nejvíce lidé využívají centra při osobní návštěvě (93,7 %), dále telefonicky (4,3 %) a emailem (2 %)
- nejčastěji se ptají na kulturu (30 %), dopravu (12,5 %) nebo turistiku (10 %)
- nejčastějšími návštěvníky jsou Češi (87 %), ze zahraničních pak vedou Němci a Britové
- do softwaru bylo obsluhou TIC zadáno 157 tisíc návštěvníků, snímače zaznamenaly 212 tisíc turistů.

4. Základní statistika návštěvnosti Středočeského kraje

Následující údaje charakterizují cestovní ruch se zaměřením na Středočeský kraj ve srovnání s ostatními kraji České republiky. Tato statistika znázorňuje též konkurenční pozici kraje v rámci České republiky. Východiskové jsou především údaje o návštěvnosti. Celková návštěvnost tuzemských hostů (rezidentů) i cizinců (nerezidentů), sledovaná podle hostů v hromadných ubytovacích zařízeních, je ve Středočeském kraji pod celostátním průměrem. Z hlediska absolutního počtu hostů je na pátém místě (nepočítáme-li Prahu). Ze sousedních krajů má vyšší návštěvnost kraj Jihočeský, Královéhradecký a Liberecký. Vzhledem k rozloze území má Středočeský kraj srovnatelnou pozici s Plzeňským krajem, Ústeckým krajem, Pardubickým krajem a krajem Vysočina.

5. Poptávka na úrovni města Beroun a přilehlého regionu

- Návštěvnost turistického informačního centra v Berouně

Významným zdrojem informací o návštěvnosti samotného Města Beroun je Městské informační centrum, které sídlí na Husově náměstí v Berouně, přímo v centru Města a které poskytuje kompletní informace pro domácí a zahraniční turisty i pro místní a regionální obyvatele.

Statistiky sledující návštěvnost Městského informačního centra jednoznačně potvrzují nárůst turistů v době turistické sezóny, kdy se počet návštěvníků pohybuje nad celoročním průměrem. Snahou informačního centra je propojit spolupráci i s ostatními infocentry a podávat tak komplexní a ucelené informace o nabídce v regionu. Nejedná se pouze o nabídku turistických cílů, ale také kulturních, společenských a sportovních akcí v regionu.

4.2.5. Závěr analýzy trhu

Ze všech výše uvedených bodů analýzy trhu vyplývají následující závěry:

- Cestovní ruch je jedním z největších a nejrychleji se rozvíjejících průmyslů
- Návštěvnost turistických center stoupá
- Jedna cílová skupina generuje druhou – existuje vysoká míra provázanosti jednotlivých cílových skupin
- Beroun je podle funkční typologie středisek cestovního ruchu veden jako historické město nadregionálního významu
- Berounský region disponuje velkým počtem památkových objektů, je regionem s historickým potenciálem
- Narůstající zájem o cykloturistiku
- V regionu Berounska zatím neexistuje naučná stezka se stejným zaměřením

4.3. Technické informace

4.3.1. Technické řešení naučné stezky

Realizace naučné stezky se skládá z několika základních částí. V popisu jsou uvedeny tyto jednotlivé části podrobněji:

1. Stanoviště naučné trasy

Do projektu je zahrnuto celkem 23 stanovišť s drobnou církevní architekturou, jednotlivá zastavení jsou číslována vzestupně, začátek i konec trasy naučné stezky je ve městě Beroun. V následující přehledné tabulce jsou pod čísly uvedené objekty architektury

s jejich základním popisem, stejné číslo je následně uvedeno **modře** v mapě naučné stezky propojené cyklotrasou. Ke všem objektům jsou dále v příloze diplomové práce uvedeny karty s podrobnějšími informacemi, s polohopisnou mapou a fotografií současného stavu.

	Číslo rejstříku	Sídelní útvár	Část obce	Památka	Umístění
1	37669/2-2984	Beroun	Beroun	soubor kaple Bolestné P. Marie U studánky a studničního stavení	na vrchu severně nad městem
2	35588/2-290	Beroun	Beroun- Centrum	boží muka	nám. Seydlovo
3	33874/2-386	Svatý Jan pod Skalou	Svatý Jan pod Skalou	kaple sv. Kříže	S od kláštera
4	17353/2-3007	Svatý Jan pod Skalou	Svatý Jan pod Skalou	kříž se zvoničkou	při čp. 3
5	27312/2-356	Mezouň	Mezouň	kaplička	náves
6	22403/2-3369	Vysoký Újezd 1	Vysoký Újezd 1	kaplička	náves
7	17482/2-3360	Mořinka 1	Mořinka 1	kaplička sv. Pauluse	náves
8	14681/2-3341	Hlásná Třebáň	Hlásná Třebáň	kaplička	náves
9	45026/2-331	Korno	Korno	kaplička	J od Korna, po silnici na Dolní Vlence
10	31817/2-3356	Korno	Korno	kaplička	náves
11	45764/2-3010	Tobolka	Tobolka	kaplička sv. Václava	náves
12	38662/2-3354	Měňany	Měňany	kříž	v JZ části obce,

					na rozcestí
13	29279/2-3003	Měňany	Měňany	kaplička se zvonící	náves
14	46543/2-2987	Hodyně	Hodyně	kaplička P. Marie	náves
15	40516/2-3004	Nesvačily	Nesvačily	kaplička se zvonící	náves, před čp. 8
16	31527/2-398	Všeradice	Všeradice	dvě výklenkové kapličky	nad areálem kostela
17	31674/2-339	Lážovice	Lážovice	kaplička	v obci nad silnicí
18	15819/2-3366	Suchomasty	Suchomasty	kaplička	náves
19	24276/2-3002	Málkov	Málkov	kaplička se zvonící	náves
20	33241/2-3001	Libomyšl	Libomyšl	kaple a kříž	před obecním úřadem
21	39760/2-3340	Březová	Březová	kaplička se zvonící	náves
22	18408/2-319	Hudlice	Hudlice	kaplička	u sokolovny pod školou
23	27518/2-415	Žloukovice	Žloukovice	kaplička se zvoničkou	ve středu obce

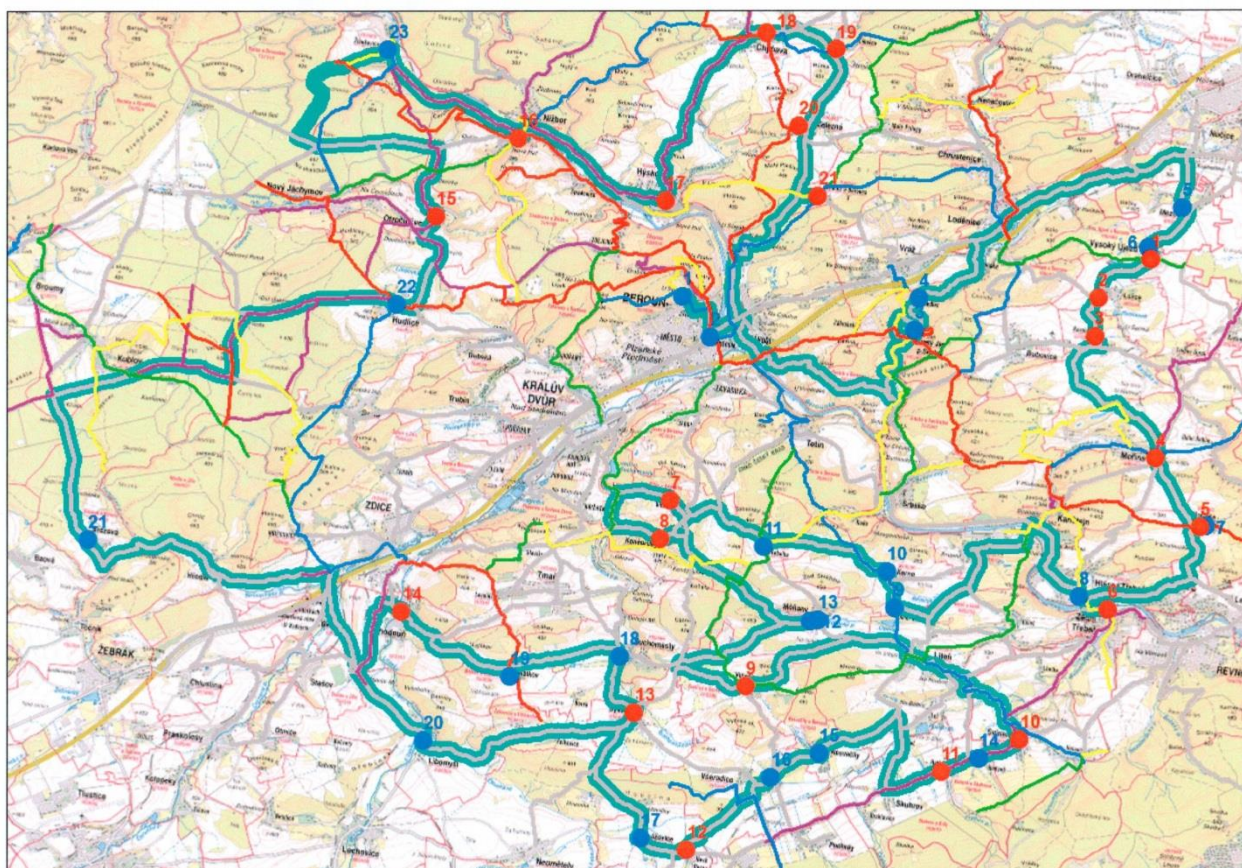
V další tabulce jsou přehledně uvedeny další historicky hodnotné objekty církevní architektury, některé z nich jsou rovněž zapsány jako nemovité kulturní památky, nejsou ale dále hodnoceny v příloze jejich jednotlivými kartami. V mapě naučné stezky jsou pod svými pořadovými čísly vyznačeny **červeně**.

	Sídelní útvar	Část obce	Památka
1	Vinařice	Vinařice	kaplička se zvoničkou
2	Lužce	Lužce	kaplička
3	Kozolupy	Kozolupy	kaplička se zvoničkou

4	Mořina	Mořina	výklenková kaplička
5	Mořinka 2	Mořinka 2	Boží muka
6	Vysoký Újezd 2	Vysoký Újezd 2	Boží muka
7	Bítov	Koněprusy	Boží muka, kříž, zvonička
8	Koněprusy	Koněprusy	kaplička se zvoničkou
9	Svinaře	Svinaře	kaplička se zvoničkou
10	Podbrdy	Podbrdy	kaplička
11	Hatě	Hatě	kaplička se zvoničkou
12	Nové Dvory	Nové Dvory	kaplička se zvoničkou
13	Bykoš	Bykoš	kaplička se zvoničkou
14	Chodouň	Chodouň	kaplička se zvoničkou
15	Otročiněves	Otročiněves	kaplička se zvoničkou
16	Nižbor	Nižbor	Boží muka
17	Hýskov	Hýskov	kaplička se zvoničkou
18	Chyňava	Chyňava	kaplička
19	Libečov	Libečov	kaplička se zvoničkou
20	Zadní Třebáň	Zadní Třebáň	kaplička se zvoničkou
21	Lhotka u Berouna	Lhotka u Berouna	kaplička se zvoničkou

2. Cyklotrasa – dopravní značení

Navržené směrové vedení cyklotrasy je patrné z následující mapy. Trasa je vedena převážně po místních komunikacích 3. a 4. třídy, případně po účelových komunikacích nebo polních a lesních cestách, vždy s ohledem na co nejmenší stávající zatížení motorovou dopravou. Celý okruh měří více než 160 km a nepředpokládá se, že by jej uživatelé objeli za jediný den. Vždy mají možnost zvolit pouze některý z úseků trasy, případně využít nabídky na vícedenní rekreaci s možností ubytování v regionálních penzionech, turistických ubytovnách nebo kempech. Pěší turisté rovněž mohou zvolit jen určité části odpovídající půldenní, celodenní, případně vícedenní docházkové vzdálenosti.

Cyklotrasa bude opatřena v souladu s projektovou dokumentací PD Stanovení dopravního značení odpovídajícími značkami, které budou odpovídat platným normám a předpisům, viz následující tabulka. Součástí značek cyklotrasy bude nové logo naučné stezky.

ZÁSADA č.5 – UMÍSTĚNÍ SYMBOLU JÍZDNÍHO KOLA A USPOŘÁDÁNÍ ČÍSELNÉHO A LOGOVÉHO OZNAČENÍ CT

↑ ← →

1.

2.

3.

4.

V PŘÍPADĚ ČTVERCOVÉHO POLE SE SYMBOL JÍZDNÍHO KOLA UMÍSTUJE HORIZONTÁLNĚ UPROSTŘED A VERTIKÁLNĚ VE SPODNÍ ČÁSTI POLE (S VÝŠKOU MEZERY OD SPODNÍ HRANY 15 mm)

V PŘÍPADĚ OBDÉLNÍKOVÉHO POLE SE SYMBOL JÍZDNÍHO KOLA UMÍSTUJE KE STRANĚ BLÍŽE K OKRAJI ZNAČKY A VERTIKÁLNĚ VE SPODNÍ ČÁSTI POLE (S DOLNÍM A BOČNÍM ODSUPEM 15 mm)

ČTVERCOVOU VELIKOST LZE POUŽÍT V PŘÍPADĚ ÚPRAVY SOUČASNĚ ZNAČKY NEBO U NOVÉ ZNAČKY ZA PŘEDPOKLADU, ŽE TO PLOCHA ZNAČKY UMOŽNÍ A ŽE ZDE PRAVDĚPODOBNĚ NEBUDE NUTNĚ DOPLNIT DALŠÍ OZNAČENÍ CT

V OPAČNĚM PŘÍPADĚ SE SE POUŽÍJE OBDÉLNÍKOVÁ VELIKOST

LEGENDA:
 LOGO CT
 POLE S ČÍSELNÝM OZNAČENÍM CT

4. ZA PŘEDPOKLADU, ŽE V DANÉM SMĚRU BUDOU PO ČÍSELNÉ CT VEDENY VÍCE NEŽ DVĚ CT OZNAČENÉ LOGEM, JE NEZBYTNĚ POUŽÍT DALŠÍ SAMOSTATNOU SMĚROVOU TABULI IS19.

Zdroj: www.cdv.cz

Důležitou informací pro uživatele, zejména pro cyklisty, je i výškový profil trasy, ten by měl být součástí letáku naučné stezky, kromě turistické mapy a cyklomapy zde tyto profily budou rovněž uvedeny:

Minimální nadm. výška: 209 m
 Maximální nadm. výška: 425 m
 Počáteční nadm. výška: 334 m
 Koncová nadm. výška: 215 m
 Stoupání: 613 m
 Klesání: 732 m

Minimální nadm. výška: 212 m
 Maximální nadm. výška: 454 m
 Počáteční nadm. výška: 215 m
 Koncová nadm. výška: 373 m
 Stoupání: 951 m
 Klesání: 793 m

Minimální nadm. výška: 259 m
 Maximální nadm. výška: 402 m
 Počáteční nadm. výška: 373 m
 Koncová nadm. výška: 281 m
 Stoupání: 104 m
 Klesání: 196 m

Minimální nadm. výška: 274 m
 Maximální nadm. výška: 381 m
 Počáteční nadm. výška: 373 m
 Koncová nadm. výška: 281 m
 Stoupání: 51 m
 Klesání: 143 m

Minimální nadm. výška: 266 m
 Maximální nadm. výška: 522 m
 Počáteční nadm. výška: 281 m
 Koncová nadm. výška: 418 m
 Stoupání: 608 m
 Klesání: 471 m

Minimální nadm. výška: 233 m
 Maximální nadm. výška: 412 m
 Počáteční nadm. výška: 409 m
 Koncová nadm. výška: 233 m
 Stoupání: 29 m
 Klesání: 205 m

Minimální nadm. výška: 220 m
 Maximální nadm. výška: 425 m
 Počáteční nadm. výška: 233 m
 Koncová nadm. výška: 233 m
 Stoupání: 417 m
 Klesání: 417 m

3. Turistické trasy – značení

Vedení naučné stezky bylo plánováno i s ohledem na stávající turistické trasy tak, aby bylo možné je v co největší míře využít. V některých úsecích bude potřeba pouze některé značky doplnit, či obnovit.

4. Informační tabule naučné stezky

Projekt předpokládá vybavit 23 stanovišť naučné stezky informačními tabulemi. Ty jsou navrženy ve 2 rozměrech tak, aby nejlépe vyhověly daným místním podmínkám u každé jednotlivé stavby drobné církevní architektury – budou použity tabule o velikostech 60 x 90 cm a 90 x 120 cm. Konstrukce bude celodřevěná s laminátovými deskami s texty.

Ukázka možností informačních tabulí z již existujících naučných stezek:

zdroj: informační foto

5. Lavice, stoly, stojany na kola, odpadkové koše

Protože se jedná o projekt naučné stezky propojené cyklotrasou, bude na jednotlivých stanovištích umístěn potřebný mobiliář, vždy pokud možno celodřevěné s kvalitní povrchovou úpravou:

- lavice se stoly

zdroj: informační foto

- stojany na kola

- odpadkové koše

zdroj: informační foto

6. Leták naučné stezky

Součástí výstupů projektu bude i tiskovina – leták s popisem trasy naučné stezky, cyklomapou, vyznačenými profily trasy a se systémem tras turistických. Budou zde rovněž důležité kontaktní údaje pro návštěvníky včetně informací o cyklopůjčovnách, prodejnách a opravných kol, ubytovacích a stravovacích kapacitách apod.

Leták bude mít formát A 4 s oboustranným barevným tiskem, který bude možnost složit na třetinový rozměr (tzv. skládačka)

7. Logo naučné stezky

Cílem projektu je rovněž vytvořit logo nové naučné stezky, které bude součástí všech dalších vydávaných tiskovin, propagačních materiálů a jiných druhů publicity a bude umístěno na všech dopravních značkách cyklotrasy.

4.3.2. Fyzická životnost projektu

Fyzická životnost projektu díky navrženým materiálům činí cca 15 – 20 let. V prvních 5 letech budou opravy mobiliáře a informačních tabulí smluvně ošetřeny s dodavatelem zárukou a běžnou údržbou, poté bude jejich opotřebení, případně i škody způsobené vandalismem, řešeno údržbou. V každém případě se předpokládá, že i po uplynutí doby fyzické životnosti budou naučná stezka s cyklotrasou stále plnit svůj účel.

Po uplynutí doby životnosti bude docházet k většímu opotřebení majetku a budou narůstat náklady na provoz naučné stezky, popř. bude potřeba její některé části rekonstruovat či zcela obměnit.

4.3.3. Provozní náročnost

Ve fázi provozní bude vznikat potřeba finančních prostředků na provoz vybudované naučné stezky. Předpokládané roční náklady na provoz budou činit 472 tis. Kč. Tato částka se skládá ze dvou základních položek: údržby a úklidu.

Při kalkulaci částky bylo vycházeno ze zkušeností jiných provozovatelů naučných stezek a dále z kalkulace firem, které se zabývají úklidem veřejných prostranství a údržbou zeleně.

V provozní fázi nebude z naučné stezky generován žádný příjem pro provozovatele, tzn. pro Město Beroun, ani pro jiné obce podílející se partnersky na projektu. Tiskovina s mapou naučné stezky a cyklomapou budou k dispozici pro zájemce, turisty a cyklisty, zdarma na různých místech – v informačních centrech, na obecních úřadech, v cykloprodejnách apod.

4.4. Finanční analýza

4.4.1. Rozpočet projektu

Z rozpočtu projektu i z následné tabulky s provozními finančními náklady vyplývá, že projekt Naučné stezky „Po stopách drobné církevní architektury“ je projekt neziskový, který v době udržitelnosti nebude generovat žádný zisk. Obec, na jejíchž katastrálním území bude umístěna, budou náklady na provoz na základě partnerských smluv hradit ze svých obecních rozpočtů, případně mohou na její provoz žádat o poskytnutí grantů z odpovídajících dotačních titulů.

Rozpočet - Naučná stezka "Po stopách drobné církevní architektury"						
		jednotka: ks, hod.	cena kus včetně DPH	celkem včetně DPH	z toho investice	z toho neinvestiční výdaje
01.	Přípravné práce			68 000,00	41 000,00	27 000,00
1.1	PD naučná stezka	1	12 400,00	12 400,00	12 400,00	0,00
1.2	PD stanovení dopravního značení	1	28 600,00	28 600,00	28 600,00	0,00
1.3	Tvorba textů ke stanovištím	70	300,00	21 000,00	0,00	21 000,00
1.4	Tvorba textů pro leták	20	300,00	6 000,00	0,00	6 000,00
02.	Realizace naučné stezky			683 100,00	683 100,00	0,00
2.1	Doplnění turistických značek (KČT)	1	27 500,00	27 500,00	27 500,00	0,00
2.2	Proznačení cyklotrasy - značka	60	350,00	21 000,00	21 000,00	0,00
2.3	Proznačení cyklotrasy - značka + sloupek	30	950,00	28 500,00	28 500,00	0,00
2.4	Informační tabule (60*90 cm)	13	6 800,00	88 400,00	88 400,00	0,00
2.5	Informační tabule (90*120 cm)	10	9 100,00	91 000,00	91 000,00	0,00
2.6	Laminátová deska s textem	23	1 200,00	27 600,00	27 600,00	0,00
2.7	Lavice se stolem (set)	11	4 700,00	51 700,00	51 700,00	0,00
2.8	Stojan na kola	23	2 200,00	50 600,00	50 600,00	0,00
2.9	Odpadkové koše	23	1 600,00	36 800,00	36 800,00	0,00
2.10	Letáky tisk	25000	8,00	200 000,00	200 000,00	0,00
2.11	Pamětní deska	2	30 000,00	60 000,00	60 000,00	0,00
03.	Realizace - mzdové náklady na přípravu			135 000,00	0,00	135 000,00
3.1	Příprava žádosti o dotace (01-03/2014)	3	15 000,00	45 000,00	0,00	45 000,00
3.2	Koordinace a řízení projektu (04-08/2014)	5	10 000,00	50 000,00	0,00	50 000,00
3.3	Výdaje spojené s výběrovým řízením	1	40 000,00	40 000,00	0,00	40 000,00
	Rozpočet celkem			886 100,00	724 100,00	162 000,00

4.4.2. Provozní finanční náklady

Finanční náklady provozu naučné stezky v době udržitelnosti				
		rok	cena	celkem
1.	údržba			370 000,00
	dopravní značení (před a po sezóně)	2	35 000,00	70 000,00
	turistické značení	2	25 000,00	50 000,00
	zeleň	4	40 000,00	160 000,00
	mobiliář	2	45 000,00	90 000,00
2.	úklid			102 000,00
	čistění (23 stanovišť*2000 Kč)	6	15 000,00	90 000,00
	sbírání odpadků (2* měsíc*6 měsíců)	12	1 000,00	12 000,00
	Celkem			472 000,00

4.5. Analýza rizik projektu

V průběhu celého životního cyklu projektu objektivně existují tendence k ovlivnění resp. narušení jeho plánovaného průběhu. Předmětem této kapitoly je vypracování přehledu možných rizik, jejich členění a analýza z pohledu předpokládané četnosti jejich výskytu a závažnosti následků. Osvědčenou a klasickou cestou k minimalizaci rizik je pečlivé vypracování přípravné a projektové dokumentace, prezentace projektu a kvalitní management projektu po celou dobu jeho životního cyklu.

S ohledem na charakter projektu, jeho finanční a provozní fázi, lze definovaná rizika rozdělit do následujících skupin:

Identifikace skupiny rizik
1. Rizika finanční
2. Rizika institucionální
3. Rizika procesní

4. Rizika personální
5. Rizika provozní
6. Rizika právní

Identifikovaná rizika lze vyčíslit pomocí tří ukazatelů – pravděpodobnost výskytu rizika (P), dopad rizika (D) a váha rizika (V). Váha je součinem pravděpodobnosti a dopadu rizika. Číselné hodnoty odpovídají slovnímu vyjádření dle tabulky.

Hodnota	Pravděpodobnost výskytu (P)
1	Téměř nemožná
2	Výjimečné možná
3	Běžně možná
4	Pravděpodobná
5	Hraničí s jistotou

Hodnota	Dopad (D)
1	Téměř neznatelný
2	Drobný
3	Významný
4	Velmi významný
5	Nepříjemný

Jestliže má dané riziko zásadní vliv na výsledek a zároveň je velmi vysoká pravděpodobnost jeho výskytu, pak je mu potřeba věnovat nejvyšší pozornost. Nejvyšší míra rizika je tedy dosažení hodnoty 25. Čím bližší je hodnota míry rizika nule, tím nižší je riziko.

V následující tabulce jsou uvedena vybraná nejzávažnější rizika z daných skupin:

Č.	Popis rizika	Pravděpodobnost výskytu (P)	Míra dopadu rizika na projekt (D)	Význam rizika Součin (PxD=V)	Opatření
1.	Nezařazení projektu do financování z programu ROP	Běžně možná 3	Velmi významný 4	12	Přijmout a realizovat veškerá přípravná opatření tak, aby projekt byl zařazen do příslušného programu
2.	Neschopnost spolufinancování a financování v čase a v požadované výši ve vazbě na požadavky příslušného programu	Výjimečně možná 2	Významná 3	6	Přijmout relevantní rozpočtová opatření ze strany žadatele před zahájením projektu
3.	Nedostatečná návštěvnost naučné stezky	Výjimečně možná 2	Velmi významný 4	8	Zpracování dalších variant propagace a marketingu
4.	Podcenění významu a finanční náročnosti údržby	Běžně možná 3	Velmi významný 4	12	Zabezpečit dostatečně dlouhodobé financování V době udržitelnosti
5	Bezpečnost provozu	Výjimečně možná 2	Nepříjemný 5	10	Příprava kvalitní projektové dokumentace

4.6. Harmonogram projektu

Realizace naučné stezky včetně přípravných prací by měla trvat 10 měsíců, samotná práce v terénu pak měsíce tři. Harmonogram prací přehledně znázorňuje doby trvání jednotlivých aktivit projektu.

Číslo aktivity	Naučná stezka "Po stopách drobné církevní architektury"	1/14	2/14	3/14	4/14	5/14	6/14	7/14	8/14	9/14	10/14	11/14	12/14
1. Přípravné práce													
1.1	Projektová dokumentace naučné stezky	x	x	x									
1.2	Jednání s partnery projektu	x	x	x									
1.3	Projektová dokumentace dopravního značení		x	x									
1.4	Příprava, odevzdání žádosti a hodnocení žádosti do ROP SČ	x	x	x	x	x	x						
1.6	Podepsání smlouvy o financování ROP						x	x					
1.7	Zpracování zadávací dokumentace, výběrové řízení na zhotovitele naučné stezky a na dodávky mobiliáře							x	x				
1.8	Uzavření smlouvy o dílo								x				
2. Předání stavby dodavateli, realizace naučné stezky, výroba tiskovin													
2.1	Doplnění turistických značek									x			
2.2	Proznačení cyklotrasy									x			
2.3	Informační tabule na stanoviště naučné stezky									x	x		
2.4	Mobiliář (lavice, stoly, stojany na kola, odpadkové koše)										x		
2.5	Výroba a tisk letáků								x	x	x		
2.7	Předání a převzetí stavby										x		
3. Slavnostní předání do užívání													
3.1	Slavnostní otevření											x	

5 Zhodnocení projektu z hlediska jeho reálnosti

Investiční projekt, který je předmětem praktické části diplomové práce, vychází z jasně definovaných potřeb, které nejsou dlouhodobě úplně uspokojovány. Jedná se o zkvalitnění a doplnění infrastruktury pro cestovní ruch – vybudování naučné stezky. Z realizace projektu budou mít prospěch všechny projektem definované cílové skupiny.

Na základě všech zpracovaných strategií, průzkumů a analýzy rizik lze konstatovat, že:

Projekt Naučná stezka „Po stopách drobné církevní architektury“ je plně v souladu se stanovenými cíli operačního programu NUTS 2 Střední Čechy, Prioritní osa 2 – Cestovní ruch, oblast podpory 2.2 Veřejná infrastruktura a služby cestovního ruchu a naplňuje je následujícím způsobem:

Projekt je realizovatelný

Neexistují žádné podstatné technické a institucionální problémy, které by ohrozily realizaci projektu. Město Beroun je schopno zajistit organizačně a marketingově celý projekt tak, aby byl úspěšně realizován a peníze byly efektivně vynaloženy v duchu zásad hospodářské a sociální soudržnosti EU a bylo tak dosaženo požadovaných a předpokládaných hodnot.

Projekt představuje veřejně prospěšnou aktivitu

Projekt svojí realizací přispěje ke zlepšení nabídky infrastruktury pro cestovní ruch a k celkové atraktivitě celého berounského regionu.

Ze všech posuzovaných a uvažovaných hledisek a z nich vzešlých závěrů je projekt Naučná stezka „Po stopách drobné církevní architektury“ jednoznačně veřejně prospěšný, proveditelný a dlouhodobě finančně i provozně udržitelný.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo navrhnout projekt naučné stezky „Po stopách drobné církevní architektury“. Výzkum a plánování trasy probíhalo v berounském regionu. Celý okruh měří více než 160 km a nepředpokládá se, že by jej uživatelé objeli za jediný den. Vždy mají možnost zvolit pouze některý z úseků trasy, případně využít nabídky na vícedenní rekreaci s možností ubytování v regionálních penzionech, turistických ubytovnách nebo kempech. Pěší turisté rovněž mohou zvolit jen určité části odpovídající půldenní, celodenní, případně vícedenní docházkové vzdálenosti. Co se týče rozpočtu, projekt naučné stezky „Po stopách drobné církevní architektury“ je projekt neziskový, který v době udržitelnosti nebude generovat žádný zisk. Obce, na jejichž katastrálním území bude umístěna, budou náklady na provoz na základě partnerských smluv hradit ze svých obecních rozpočtů, případně mohou na její provoz žádat o poskytnutí grantů z odpovídajících dotačních titulů. Naučná stezka má 23 hlavních zastavení u jednotlivých objektů církevních památek, u každé bude instalována tabule s informací, jejíž součástí bude zejména období vzniku, stavebně – historický popis, technické zajímavosti apod. Projekt má především zvýšit povědomí o těchto drobných sakrálních stavbách a také přivést turisty do berounského regionu.

Při terénním výzkumu jsem také zjistila, že vlastníci se ve většině případů o památky dobře starají, protože většina jich byla zrekonstruována a opravena.

Cíl práce, tedy navrhnout projekt naučné trasy „Po stopách drobné církevní architektury“, byl splněn a drobná církevní architektura si jistě zaslouží naší pozornost. V dnešní době už se lidé o historii a kulturu příliš nezajímají, čili se nezajímají ani o tyto drobné památky. Naštěstí ale stále ještě existují lidé, kterým jejich osud není lhostejný, a většina památek je díky nim zrekonstruována a jejich stav je dobrý. Je naděje, že zůstanou uchovány i pro další generace.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

BAUER, Jan. *Čeští světci a kacíři*. 1. vyd. Brno: MOBA, 2006. 222 s. ISBN 80-243-2221-8.

DIBELKOVÁ, Irena. A kol. *Poutní místa v Čechách*. 1. vyd. Praha: Olympia, 2004. 208 s. ISBN 80-7033-844-X.

DUDÁK, Vladislav. a kol. *Encyklopedie světové architektury od menhiru k dekonstruktivismu. Část II. L-Ž*. 1. vyd. Praha: Baset, 2000. 1029 s. ISBN 80-86223-08-6.

DUDÁK, Vladislav. a kol. *Encyklopedie světové architektury od menhiru k dekonstruktivismu. Část I. A-K*. 1. vyd. Praha: Baset, 2000. 1029 s. ISBN 80-86223-07-8.

FROLEC, Václav, VAŘEKA, Josef. *Lidová architektura*. 1. vyd. Praha: SNTL-Nakladatelství technické literatury, 1983. 360 s.

HLAVATÁ, Kateřina, KRUMPHOLCOVÁ, Eva. *Evropská unie v kostce*. 1. vyd., dotisk. Praha: VAŠUT 2009. 438 s. ISBN 978-80-7236-665-1.

HOLEČKOVÁ, Marie, DVOŘÁK, Otomar. *Tajemná místa Berounska*. 1. vyd. Beroun: Nakladatelství MH, 2013. 157 s. ISBN 978-80-86720-64-7.

KOLEKTIV AUTORŮ. *Kamenné kříže Čech a Moravy*. 1. vyd. Praha: Argo, 1997. 391 s. ISBN 80-7203-157-0.

NUSEK, Jindřich, SVOBODA, Jan. *Příběh kapliček: Drobné sakrální objekty na Podblanicku*. 1. vyd. Vlašim: Podblanické ekocentrum ČSOP Vašim, Muzeum okresu Benešov, 2001. 128 s. ISBN 80-86327-16-7.

PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav. *Veřejná správa a finance*. 1.vyd., Praha: Codex Bohemia, 1998. 304 s. ISBN 80-85963-85-X.

PETROSILLO, Piero. *Křesťanství od A do Z*. 1. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. 239 s. ISBN 80-7192-365-6.

SLOUKA, Jiří. *Mariánské a morové sloupy Čech a Moravy*. 1.vyd., Praha: Grada, 2010. 240 s. ISBN 978-80-247-2996-1.

VALENČÍK, Michal. *Ohrožené památky: Kostely, kaple a kapličky v České republice*. 1. vyd. Nové Město: Baset, 2006. 293 s. ISBN 80-7340-082-0.

VLČEK, Emanuel. *Osudy českých patronů*. 1. vyd. Praha: ZVON, české katolické nakladatelství a vydavatelství, 1995. 302 s. ISBN 80-7113-11-8.

Zákonné předpisy

Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel (Benátská charta, 1964)

Zákon č. 23/1991 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon o státní památkové péči č. 20/1987 Sb.

Internetové zdroje

CzechTourism. *Aktuální informace*. [online]. Dostupné z WWW:
<http://www.czechtourism.cz/statistiky/aktualni-informace/>

CzechTourism. *Základní informace*. [online]. Dostupné z WWW:
<http://www.czechtourism.cz/o-czechtourism/zakladni-informace/>

Fondy EHP. *CZ06-Kulturní dědictví a současné umění*. [online]. Dostupné z WWW:
<http://www.norskefondy.cz/?lang=cs>

Ministerstvo kultury. *Dotáční programy MK*. [online]. Dostupné z WWW:
<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/dotacni-programy/dotacni-programy-mk-18061>

Ministerstvo kultury. *Granty a dotace*. [online]. Dostupné z WWW:
<http://www.mkcr.cz/granty-a-dotace/default.htm>

Ministerstvo kultury. *Národní památkový ústav jako odborná organizace státní památkové péče*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/narodni-pamatkovy-ustav/narodni-pamatkovy-ustav-jako-odborna-organizace-statni-pamatkove-pece-18056/>

Ministerstvo kultury. *Ústřední seznam kulturních památek ČR*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/ustredni-seznam-kulturnich-pamatek-cr-775/>

Ministerstvo kultury. *Památková péče v ČR*. [online]. Dostupné z WWW:
<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/pamatkova-pece-v-cr-18035/>

Ministerstvo kultury. *Právní předpisy z oblasti památkové péče*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/legislativa/pravni-predpisy-z-oblasti-pamatkove-pece-18039/>

Nadace Via. *Kdo jsme*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.nadacevia.cz/cz/o-nadaci/kdo-jsme>

Národní informační centrum pro mládež. *Náboženství – historie náboženství v ČR*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.nicm.cz/nabozenstvi-historie-nabozenstvi-v-cr>

Národní památkový úřad. *Historie a principy památkové péče*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-odborniky/pamatky-a-pamatkova-pece/historie-a-principy-pamatkove-pece/>

Národní památkový úřad. *Památkový zákon*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/zakon-o-statni-pamatkove-peci/>

Národní památkový ústav. *Obecné informace*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.npu.cz/pro-vlastniky/obecne-informace/>

Regionální operační program Střední Čechy. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.ropstrednicechy.cz/documents.php?mid=0cb647fc-8831-102b-a7b4-00e0814daf34>

Restaurování v České republice. *Mezinárodní charta o zachování a restaurování památek a sídel*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.restauro.cz/archiv/Bencharta.htm>

Stezky.info. *Naučné stezky v okrese Beroun*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.stezky.info/ns/naucnestezky/naucne-stezky-stredni-cechy/naucne-stezky-okres-beroun>

Středočeský kraj. *Grantová a dotační řízení*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/grantova-a-dotacni-rizeni/>

Středočeský kraj. *Středočeský Fond kultury a obnovy památek*. [online]. Dostupné z WWW: <http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/grantova-a-dotacni-rizeni/stredocesky-fond-kultury-a-obnovy-pamatek/>

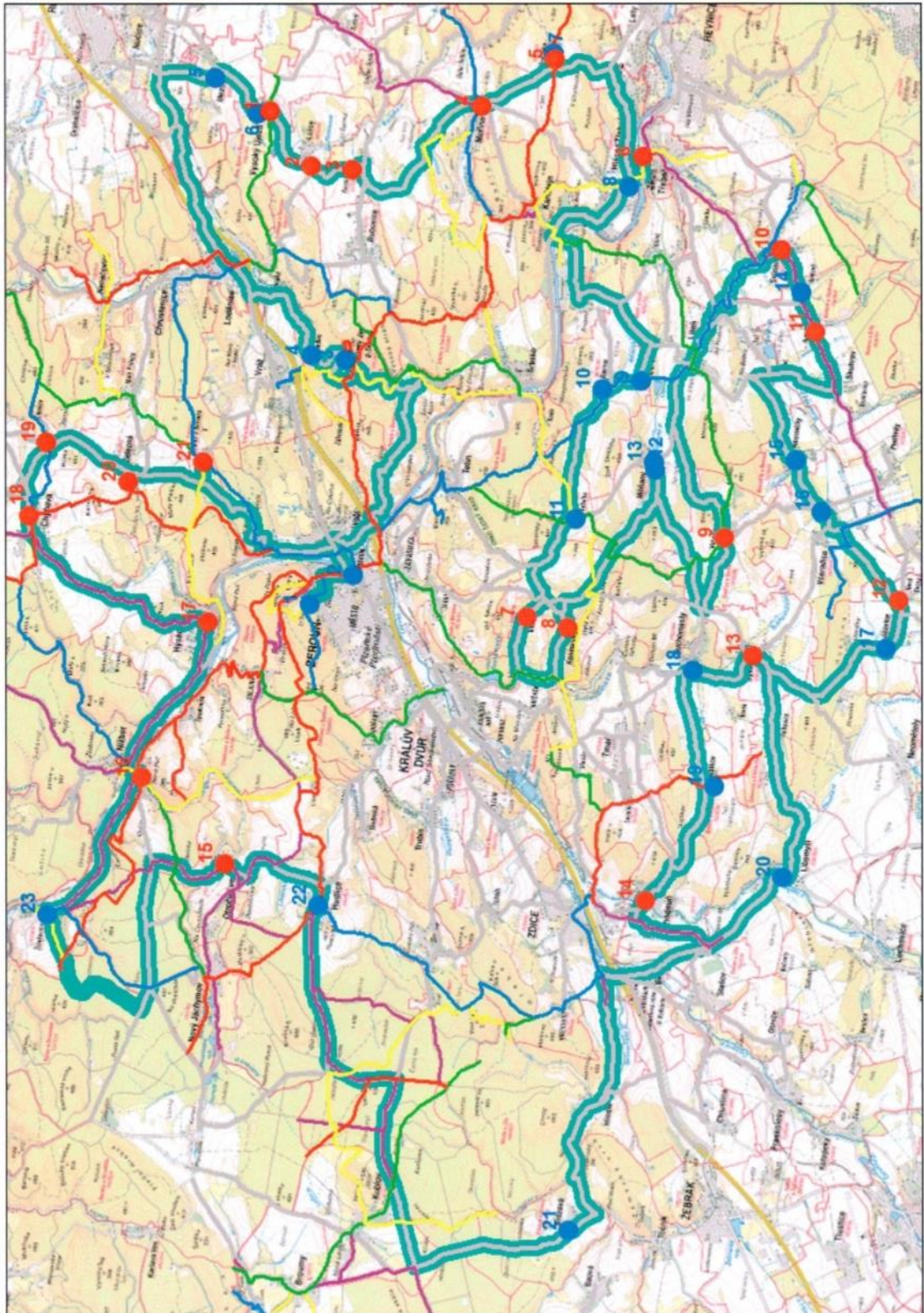
8 Přílohy

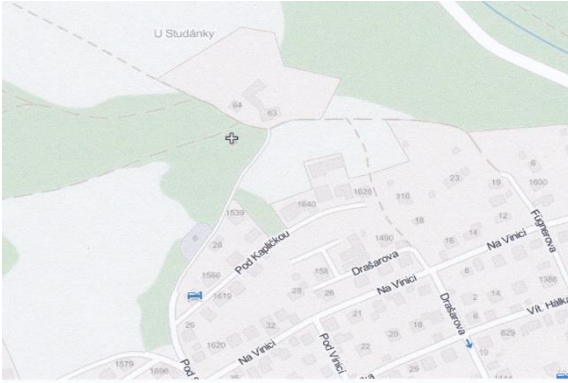

- **Příloha č. 1** Mapa naučné trasy s vyznačenými stanovišti
- **Příloha č. 2** Stanoviště naučné trasy vyznačené modře
- **Příloha č. 3** Stanoviště naučné trasy vyznačené červeně

Mapové podklady: volně dostupný server www.mapy.cz společnosti Mapy.CZ s.r.o.

Autoři fotografií: Nikola Vilhelmová

Mapa naučné stezky s cyklotrasou:

1		Beroun – soubor kaple Bolestné Panny Marie U studánky a studničního stavení	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	37669/2-2984		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Beroun		
Číslo parcelní	st. 421 st. 858		
Vlastník	kaple: Město Beroun studniční stavení: Římskokatolická farnost Beroun		
Typ stavby	cihlová kaple, cihlové studniční stavení		
Slohové zařazení	neogotická kaple		
Časové zařazení	datováno 1894 – 1895, Josef Mocker		
Umístění			
na vrchu severně nad městem			
Popis			
Neogotická kaple, skládající se z předsíně, lodi a trojboce ukončeného presbytáře. K západní stěně lodi se u jihozápadního nároží váže sakristie. Kaple je završena vysokou sedlovou střechou se strmým štítem, která podtrhuje její výškovou orientaci. Střecha je kryta plechem, v jižní části hřebene se nachází sanktusová vížka. Stavebním materiálem byly cihly, ponechané v podobě mockerovského režného zdiva. Studniční stavení je vystavěno ze světlých cihel na půdorysu obdélníka s výraznou valbovou střechou.			
Současný stav			
Kaple je v dobrém technickém stavu, před cca 5 lety byl opraven její interiér.			
			

2		Beroun – boží muka
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	35588/2-290	
Číslo popisné	bez čísla popisného	
Katastrální území	Beroun	
Číslo parcelní	pp. 2306/11	
Vlastník	Město Beroun	
Typ stavby	pískovcová boží muka	
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení	
Časové zařazení	datováno 1681, obrazy svatých podle UPČ z r. 1936	
Umístění		
Seydlovo náměstí, u kostela sv. Jakuba		
Popis		
<p>Pískovcová boží muka stojí mezi dvěma stromy a stávající umístění je druhotné. Na nízkém hranolovém soklu spočívá vysoký toskánský sloup, vynášející čtyřhrannou kapličku, završenou římsovou hlavicí. V mělkých ničkách po jejích stranách jsou vsazeny novější zasklené obrázky sv. Václava, sv. Ludmily, sv. Jana Nepomuckého a Panny Marie, nahrazující původní malby v plechu.</p>		
Současný stav		
Boží muka byla Městem Beroun rekonstruována v roce 2011.		
		

3		Svatý Jan pod Skalou – kaple sv. Kříže	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	33874/2-386	číslo 1 	
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Svatý Jan pod Skalou		
Číslo parcelní	st. 17		
Vlastník	Římskokatolická farnost Beroun		
Typ stavby			
Slohové zařazení	baroko		
Časové zařazení	datováno 1714, úpravy 1865		
Umístění			
severně od kláštera, na vyvýšenině pod skalou			
Popis			
Kaple je situována severně od kostela, na vyvýšenině pod skalou. Stojí na kamenné tarasní zdi. K západnímu průčelí vede několik kamenných schůdků. Orientovaná kaple na půdoryse kříže je kryta sedlovou střechou. Fasády s barokním tvaroslovím jsou členěny soklem a římsou. Předmětem ochrany je kaple sv. Kříže na st.p. 17, tarasní zeď na pozemku st.p. 17 a pozemek na st.p. 17.			
Současný stav			
Kaple prošla celkovou rekonstrukcí v roce 2012 včetně opravy kamenných zidek.			
			

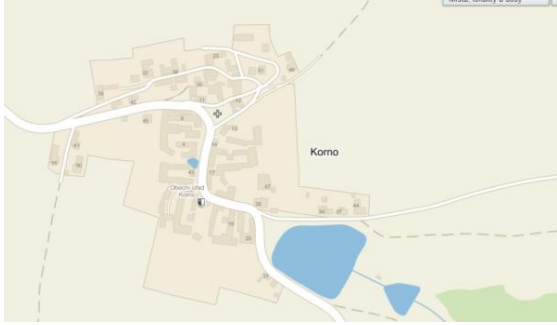

4		Svatý Jan pod Skalou – kříž se zvoničkou	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	17353/2-3007	číslo 2 	
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Svatý Jan pod Skalou		
Číslo parcelní	pp. 930/2		
Vlastník	Obec Svatý Jan pod Skalou		
Typ stavby	kamenný kříž, dřevěná zvonička		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	kříž datován rokem 1741, zvonička z 19. století		
Umístění			
kříž se zvoničkou se nachází při objektu čp. 3			
Popis			
Kříž a zvonička se nacházejí na travnaté ploše při čp. 3, západně od silnice vedoucí do Svatého Jana pod Skalou. Kříž je situován jižně od zvoničky.			
Současný stav			
Kříž se zvoničkou jsou v zachovalém stavu, poslední oprava proběhla cca před 10 lety.			
			

5		Mezouň – kaplička u čp. 3	
Číslo Ústř. seznamu	rejstříku	27312/2-356	
Číslo popisné		při čp. 3	
Katastrální území		Mezouň	
Číslo parcelní		pp. 400/1	
Vlastník		Obec Mezouň	
Typ stavby		zděná kaplička	
Slohové zařazení		lidové baroko	
Časové zařazení		datováno 1818	
Umístění			
na návsi			
Popis			
Zděná stavba na půdorysu čtverce s výrazně okosenými nárožními, završená jehlancovou střechou, vrcholící krytou otevřenou plechovou zvoničkou. Jižním průčelím se přimyká k ohradní zdi statku čp. 3. Severní stěna se otevírá dvoukřídlými výplňovými dveřmi, nad nimiž je umístěno ve štuku provedené datum LP 1818. Fasády jsou členěny soklem, plochými páskovými šambránami, slepými zrcadly a obdélnými štítky a otevírají se obdélnými okénky. Interiér je plochostropý.			
Současný stav			
Fasáda i středa byly zrekonstruovány v roce 2009.			
			

6		Vysoký Újezd - kaplička	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	22403/2-3369	<p>číslo 1</p> 	
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Vysoký Újezd u Berouna		
Číslo parcelní	pp. 306/1		
Vlastník	Obec Vysoký Újezd		
Typ stavby	cihlová zděná kaplička		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	konec 19. století		
Umístění			
v ploše návsi			
Popis			
<p>Kaplička stojí v travnaté, parkově upravené ploše návsi. Jedná se o kultovní stavbu na půdoryse čtverce se zkosenými rohy. Na vlastní hranolovou kapličku, jejíž stěny otevírající se hrotitými nikami jsou ukončeny trojúhelnými štíty, navazuje užší zvonička, krytá křížovou střechou. Fasády mají žlutavý nátěr, niky jsou oranžové.</p>			
Současný stav			
Kaplička byla v nedávné době opatřena novým nátěrem, střešní krytina byla očištěna.			
			

7		Mořinka – kaplička sv. Pauluse	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	17482/2-3360	číslo 1 	
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Mořinka		
Číslo parcelní	st. 77		
Vlastník	Obec Mořinka		
Typ stavby	cihlová zděná kaplička		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	poslední třetina 19. století		
Umístění			
v západní části návsi			
Popis			
Kaplička se nachází v prostoru návsi, v její západní části. Jedná se o stavbu na čtvercovém půdoryse s okosenými rohy, završenou zvoncovou stříškou, z níž vyrůstá zvonička, ukončená cibulí s křížem. Fasády kapličky nejsou členěné, otevírají se pouze vstupním otvorem, ukončeným nízkým segmentem. Vnitřní prostor je klenut valenou klenbou, podlaha je tvořena dlaždicemi.			
Současný stav			
Opravený sokl, vyměněný střešní krytina, nový nátěr zvoničky a repasované dveře.			
			

8		Hlásná Třebáň - kaplička	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	14681/2-3341		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Hlásná Třebáň		
Číslo parcelní	254		
Vlastník	Obec Hlásná Třebáň		
Typ stavby	cihlová zděná kaplička s pálenou krytinou		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	datováno 1867		
Umístění			
náves, v J části obce			
Popis			
Kaple je situována na návsi v jižní části obce. Stojí na ostrůvku mezi dvěma stromy. Jedná se o stavbu na obdélníkovém půdoryse, krytou stanovou střechou, z níž vyrůstá zvonička. Fasády jsou členěny vpadlinovými rámy a slepými okny. Vstup v severním průčelí, nad ním datace 1867.			
Současný stav			
Kaplička prošla v roce 2013 celkovou rekonstrukcí včetně výměny střešní krytiny.			
			

9		Korno - kaplička	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	45026/2-331		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Korno		
Číslo parcelní	pp. 751		
Vlastník	nepodařilo se zjistit		
Typ stavby	zděná kaplička		
Slohové zařazení	baroko		
Časové zařazení	datováno 1771, obnoveno 1941		
Umístění			
J od Korna při silnici na Dolní Vlence			
Popis			
<p>Objekt je situován jižně od obce Korno, při silnici na Dolní Vlence, na rozcestí s polní cestou, vedoucí do Litně. Jedná se o zděnou trojbokou barokní kapličkou se stanovou stříškou. Stěny, členěné soklem a fabionovou římsou, se otevírají nikami s nápisovými deskami. Na čelní stěně směrem k silnici na vápencové desce nápis s datací 1771, na protější stěně vsazena mramorová deska s nápisem “LP 1941/ PŘIJĎ KRÁLOVSTVÍ TVĚ/ DÁVNÁ BOLEST POSTAVILA/ NOVÁ ŽALOST OBNOVILA.“ Podobná mramorová deska i ve třetí nice, zde nápis “L.P./ 1941/ BOŽE SMILUJ SE/ NAD LIDEM NAŠÍM.“</p>			
Současný stav			
Kaplička byla celkově rekonstruována v roce 2010 včetně očištění pálené střešní krytiny.			
			

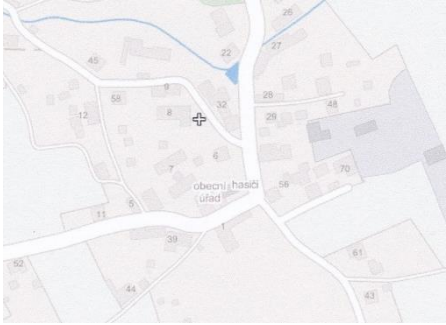

10		Korno - kaplička	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	31817/2-3356		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Korno		
Číslo parcelní	st. 55		
Vlastník	Obec Korno		
Typ stavby	zděná cihlová kaplička s pálenou střešní krytinou		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	konec 19. století		
Umístění			
ve středu obce, ve svahu nad návší			
Popis			
Kaplička v dominantní poloze na vyvýšeném místě nad návší, přístupná od jihu schodištěm. Stavba na téměř čtvercovém půdoryse s předsunutým portikem a se zvoničkou. Boční fasády jsou členěny vpadlinovým rámem se zubořezem a otevírají se sdruženými okénky, S fasáda vpadlinou ukončenou zubořezem.			
Současný stav			
Fasáda kapličky byla obnovena v roce 2010, krytina je staršího data.			
			

11		Tobolka – kaplička sv. Václava	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	45764/2-3010		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Tobolka		
Číslo parcelní	st. 6		
Vlastník	Obec Měňany		
Typ stavby	zděná kaplička		
Slohové zařazení	baroko		
Časové zařazení			
Umístění			
na návsi			
Popis			
Čtvercová zděná kaplička se štítovou zvoničkou. Střecha sedlová. Nade dveřmi kruhový otvor. Interiér zaklenut křížovou klenbou, ve stěnách výklenky. Před kaplí litinový kříž.			
Současný stav			
Rekonstrukce proběhla okolo roku 2010, v loňském roce byly pokáceny okolní stromy.			
			

12		Měňany – kříž	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	38662/2-3354		
Číslo popisné	při čp. 29		
Katastrální území	Měňany		
Číslo parcelní	pp. 1012/2		
Vlastník	vlastník nebyl zjištěn		
Typ stavby	mramorový kříž		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	datováno 1865		
Umístění			
v JZ části obce, na rozcestí			
Popis			
Kříž se nachází v jižní části obce, na travnatém pásu před čp. 29. Kolem něj jsou rozmístěny čtyři patníky, ukončené tupými jehlany. Na odstupňovaném soklu, datovaném 1865, je umístěn jednoduchý kříž bez korpusu, v křížení s nápisem INRI. Sokl i kříž jsou vyrobeny z růžového sliveneckého mramoru.			
Současný stav			
Datum poslední rekonstrukce se nepodařilo zjistit, byly vykáceny okolní stromy.			
			

13		Měňany – kaplička se zvonící	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	29279/2-3003		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Měňany		
Číslo parcelní	pp. 1009		
Vlastník	Obec Měňany		
Typ stavby	zděná kaplička, zděná zvonička		
Slohové zařazení	klasicismus		
Časové zařazení	1818 – datováno v interiéru		
Umístění			
na návsi			
Popis			
<p>Kaple stojí na návsi, na kamenném tarásku, vede k ní několik schůdků. Na okraji tarásku stojí čtyři litinové sloupky. Jedná se o zděnou klasicistní stavbu na čtvercovém půdoryse s okosenými rohy, krytou nízkou stanovou stříškou. Z ní vyrůstá zděná čtyřboká zvonička se zvonem, krytá rovněž stanovou stříškou, završenou kovaným křížkem. Fasády jsou velice jednoduše pojaté, členěné pouze širokou korunní římsou. Vstupní portál je půlkruhově zaklenutý, nad ním se fasáda otevírá oválným okénkem. Interiér je sklenutý plackou.</p>			
Současný stav			
Fasáda je poškozena, v loňském roce byly pokáceny okolní stromy narušující krytinu.			
			

14		Hodyně – kaplička Panny Marie	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	46543/2-2987		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Hodyně u Skuhrova		
Číslo parcelní	st. 25		
Vlastník	Obec Skuhrov		
Typ stavby	zděná kaplička		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	1. polovina 19. století		
Umístění			
na návsi			
Popis			
Zděná kaplička se sedlovou střechou a zděnou zvoničkou, členěná pilastry.			
Současný stav			
Kaplička prošla celkovou rekonstrukcí v letech 2011-2012.			
			

15		Nesvačily – kaplička	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	40516/2-3004		
Číslo popisné	před čp. 8		
Katastrální území	Nesvačily u Berouna		
Číslo parcelní	st. 50		
Vlastník	Obec Nesvačily		
Typ stavby	zděná kaplička		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	datováno 1822		
Umístění			
na návsi před čp. 8			
Popis			
Zděná kaplička s nárožími zaoblenými, členěná pilastry bez hlavic. Dveře segmentové, okna oválná. Interiér sklenut nízkou plackou, ve stěnách velké segmentové výklenky. Nad stanovou střechou zděná zvonička.			
Současný stav			
Fasáda, střecha i nástupní schodiště byly opraveny zhruba před 2 lety.			
			

16		Všeradice – areál dvou výklenkových kapliček	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	31527/2-398		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Všeradice		
Číslo parcelní	pp. 992/1		
Vlastník	Obec Všeradice		
Typ stavby	cihlové zděné výklenkové kapličky		
Slohové zařazení	pozdní baroko		
Časové zařazení	z přelomu 18. a 19. století		
Umístění			
nad areálem kostela sv. Bartoloměje			
Popis			
Na vršku nad kostelem stojí dvojice shodných výklenkových kaplí, uprostřed s přístupovým schodištěm s kamenným zábradlím (materiál schodiště i zábradlí lomový kámen). Kapličky jsou vymezeny kamennou ohradní zídkou.			
Současný stav			
Fasády vykazují značné poškození, poslední rekonstrukce cca před 20 lety.			
			

17		Lážovice - kaplička
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	31674/2-339	
Číslo popisné	bez čísla popisného	
Katastrální území	Lážovice	
Číslo parcelní	st. 95	
Vlastník	Obec Lážovice	
Typ stavby	zděná kaplička	
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení	
Časové zařazení	konec 18. století	
Umístění		
v obci nad silnicí		
Popis		
Zděná kaplička a ozdobným štítem, s valbovou střechou a zděnou zvoničkou nad vchodem. Interiér sklenut kupolí, ve stěnách niky.		
Současný stav		
Kaplička byla celkově zrekonstruována v roce 2011, dveře a okénka byly repasovány.		
		

18		Suchomasty - kaplička	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	15819/2-3366		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Suchomasty		
Číslo parcelní	pp. 877/1		
Vlastník	vlastník nebyl zjištěn		
Typ stavby	zděná kaple		
Slohové zařazení	pozdní baroko		
Časové zařazení			
Umístění			
na návsi			
Popis			
<p>Zděná omítaná kaple se zvoničkou se nalézá na návsi obce jako volně stojící stavba na čtvercovém půdorysu se silně zkosenými rohy. Po obvodu všech stěn probíhá liséna. Vstupní průčelí na J, má nade dveřmi ukončenými sníženým obloukem, termální okénko s odseknutými rohy, a vrcholí trojúhelným štítem, který se ve středu vzdouvá. Stavba je kryta jehlancovou střechou, čtyřbokou se zkosenými rohy, na ní nasedá zděná čtvercová zvonička, ve vrcholu má umístěn jetelový kříž. Dveře stavby jsou původní dvoukřídlé, v dolní části plné, horní část je plaňková, zdobená.</p>			
Současný stav			
Celková rekonstrukce kapličky proběhla v roce 2008.			
			

19		Málkov – kaplička se zvonicí	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	24276/2-3002		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Málkov u Suchomast		
Číslo parcelní	st. 1		
Vlastník	Obec Málkov		
Typ stavby	cihlová zděná kaplička		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	přelom 18./19. století		
Umístění			
na návsi			
Popis			
Kaplička členěná pilastry při okosených nárožích. Nad segmentovými dveřmi se nahoru rozevívá segmentový otvor. Římsa nad vchodem je obloukem zvednutá. Nad valbovou střechou zděná zvonička. V interiéru valená klenba.			
Současný stav			
Kaplička byla zrekonstruována v roce 2011 včetně repase dveří a nové střešní krytiny.			
			

20		Libomyšl – kaple a kříž	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	33241/2-3001		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Libomyšl		
Číslo parcelní	st. 40 pp. 1475/1		
Vlastník	Obec Libomyšl		
Typ stavby	cihlová zděná kaplička		
Slohové zařazení	bez zjevného slohového zařazení		
Časové zařazení	kaplička 18. století, kříž 1907		
Umístění			
před obecním úřadem			
Popis			
Kaple a kříž se nachází přibližně ve středu podélné návsi, před obecním úřadem. Čtvercová kaple ukončená stanovou střechou se zvoničkou má vstupní průčelí orientované k jihu. Asi 10 m před kapličkou stojí pamětní kříž osazený v pískovcovém hranolovém podstavci.			
Současný stav			
Nátěr kapličky byl obnoven před rokem 2010, poté byl pouze očištěn kamenný sokl.			
			

21		Březová – kaplička se zvonící	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	39760/2-3340		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Březová u Hořovic		
Číslo parcelní	st. 98		
Vlastník	Obec Březová		
Typ stavby	cihlová zděná kaplička		
Slohové zařazení	bez zřejmého slohového zařazení		
Časové zařazení	konec 19. století		
Umístění			
na návsi			
Popis			
<p>Kaplička stojí na ostrůvku v ploše návsi. Jedná se o prostou stavbičku na půdoryse obdélníka, završenou sedlovou střechou, z níž vyrůstá zvonička. V, J a Z stěny jsou členěny vpadlinami. V stěna se otevírá pravoúhlým vstupním portálem s dřevěnými dveřmi, plocha nad ní je probrána nikou. Stěny obíhá přerušovaná římsa. Interiér je klenut valbou.</p>			
Současný stav			
Fasáda kapličky, původně bílé barvy, byla v loňském roce opatřena novým žlutým nátěrem.			
			

22		Hudlice - kaplička	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	18408/2-319		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Hudlice		
Číslo parcelní	st. 269		
Vlastník	Město Hudlice		
Typ stavby	zděná kaplička		
Slohové zařazení	baroko		
Časové zařazení	2. polovina 18. století		
Umístění			
u sokolovny před školou			
Popis			
Zděná kaplička téměř čtvercového půdorysu. Kaplička je opatřena štukovým dekorem a omítnuta v barvě růžové a bílé. Hlavní jižní průčelí je rámováno lisénami. Uprostřed průčelí je pravoúhlý vstup se zárubní a dvoukřídlými výplňovými dveřmi. Hlavní vodorovná profilovaná římsa kopíruje oblouk oválného okenního otvoru			
Současný stav			
Kaplička je ve špatném technickém stavu, rekonstrukce je nezbytná.			
			

23		Žloukovice – kaplička se zvoničkou	
Číslo rejstříku Ústř. seznamu	27518/2-415		
Číslo popisné	bez čísla popisného		
Katastrální území	Žloukovice		
Číslo parcelní	st. 76		
Vlastník	Obec Nižbor		
Typ stavby	cihlová zděná kaplička		
Slohové zařazení	bez zjevného slohového zařazení		
Časové zařazení	přelom 18. a 19. století		
Umístění			
ve středu obce			
Popis			
<p>Stavba na téměř čtvercovém půdoryse, krytá jehlancovitou střechou, z níž vyrůstá dřevěná lucerna. Krytinu tvoří šindel. Stěny jsou završeny fabionovou římsou, vstupní otvor segmentově ukončený. Interiér je plochostropý.</p>			
Současný stav			
Kaplička byla zrekonstruována v loňském roce včetně šindelové střechy.			
			

Příloha č.3

obr. 1 Vinařice

obr. 2 Lužce

obr. 3 Kozolupy

obr. 4 Mořina

obr. 5 Mořinka

obr. 6 Vysoký Újezd

obr. 7 Bítov

obr. 8 Koněprusy

obr. 9 Svinaře

Příloha č.3

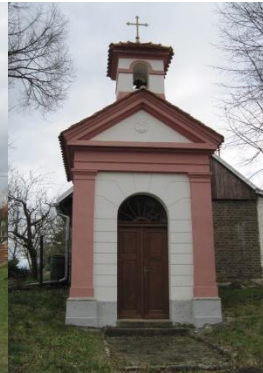
obr. 10 Podbrdy

obr. 11 Hatě

obr. 12 Nové Dvory

obr. 13 Bykoš

obr. 14 Chodouň

obr. 15 Otročiněves

obr. 16 Nižbor

obr. 17 Hýskov

obr. 18 Chyňava

Příloha č.3

obr. 19 Libečov

obr. 20 Zadní Třebáň

obr. 21 Lhotka u Berouna

